

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR DIDAKTIK OCH PEDAGOGISK PROFESSION

”Skimmer över AIL” –
en textanalys om
arbetsintegrerat lärande

Eva Löfvendahl

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	PDAU63
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	HT13
Handledare:	Caroline Berggren
Examinator:	Liisa Uusimäki
Rapport nr:	VT14 IPS01 PDAU63

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	PDAU63
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	HT13
Handledare:	Caroline Berggren
Examinator:	Liisa Uusimäki
Rapport nr:	VT14 IPS01 PDAU63
Nyckelord:	Arbete, lärande/i relation till arbetsintegrerat lärande, diskurs, makt och kunskapsintresse samt socialkonstruktionism

---

Syfte Högskolan Väst har sedan 2002 regeringens uppdrag att utveckla AIL/arbetsintegrerat lärande i högre utbildning. Högskolan ska vara ledande nationellt men också en nyckelaktör internationellt. Syfte för studien var att undersöka *vad AIL är* och *hur AIL praktiseras* enligt texter om AIL på högskolans hemsida. Syftet var också att undersöka *varför AIL används*; d.v.s. vilka argument Högskolan Väst använder sig av i sin marknadsföring av AIL. Studien fokuserar också på makt- och kunskapsintresse utifrån de rationaliteter/innebörder diskursen AIL innehåller enligt denna studie.

Teori Teoretiska utgångspunkter var teorier om *lärande* och *arbete*. Även teorier om *diskurs*, *makt-* och *kunskapsintresse* utifrån den kritiska teorin, med företrädare som Habermas; kritisk diskursanalys enligt Foucault och diskursiv och social praktik företrädd av Fairclough; pedagogisk identitet av Bernstein samt diskurs i relation till språk och social kontext enligt Hackings, tillämpades.

Metod I denna studie användes metoden *textanalys* innefattande innehållsanalys; som ser till innebörder och förekomsten av dessa i texten, argumentationsanalys; vilka argument som texten innehåller, samt diskursanalys; det man talar om och inte talar om i texten. Även frekvens av utsagor i texten har tagits fram.

Resultat I de *rationaliteter* studien resulterat i visas att AIL är en idé och katalysator för tillväxt och utveckling av den högre utbildningen, arbetsliv och samhälle. Människans aktiviteter och de relationer som finns, uppstår eller konstrueras och/eller medvetet skapas i och genom arbete eller i området utanför, som studier och arbetslöshet, omfattas. *Talet om vad AIL är överröstar av talet om hur AIL praktiseras, d.v.s. genom arbetsintegrerade läromodeller.* Dessa ses som den ultimata metoden för lärande i/på och samlärande mellan akademi och omgivande samhälle. Talet om att AIL är läromodeller reproduceras återkommande i texterna. Argument för AIL är att *AIL är det förgivettagna goda* för utveckling av akademi och samhälle nationellt och internationellt/också i det post-moderna samhället. Mycket lite kritik ryms i texterna. Ett fynd i resultatet är att *arbetsbegreppet inom AIL ej är definierat vilket också kan tolkas som att AIL ej heller är definierat.* Talet om lärande motsvaras inte av talet om arbete. AIL-forskningen bör därför enligt studien problematisera och kritiskt granska dimensioner i arbetsbegreppet samt tillföra detta begrepp i och utveckla AIL-begreppet/diskursen, för att åstadkomma den förändring av akademi och arbetsliv som det post-moderna samhället är i behov av, enligt studerade texter.

Förord

Alltsedan jag började arbeta på Institutionen för Individ och samhälle (IS) i februari 2009 på Högskolan Väst (HV), har begreppet AIL intresserat mig. Begreppet betyder *arbetsintegrerat lärande* och är en övergripande profil vid lärosätet. Jag kom först i kontakt med begreppet när jag gick en högskolepedagogisk kurs på 15 hp som alla nyanställda ska genomgå (hösten 2009 och våren 2010) men trots att denna utbildning innehöll 3 hp i just AIL blev jag inte så mycket klokare om vad begreppet är eller kan vara.

Det ligger ett ”skimmer” över AIL. Är det en hägring? Finns det en substans bakom skimret? Begreppet börjar bli något många anställda tar för givet men få frågar sig vad AIL är, varifrån det kommer eller hur det tillämpas i utbildningarna. Ett sätt och få veta mer är att läsa texter på Högskolan Väst hemsida.

Detta kan t.ex. man läsa **under rubriken Arbetsintegrerat lärande, AIL – utbildning som ger mer** (Högskolan Väst, 2013 a):

”Under din studietid möter du arbetslivet i olika sammanhang. Genom exempelvis gästföreläsare, mentorskap, projektarbete och praktik. Detta är vår pedagogik och utbildningsmodell som vi kallar arbetsintegrerat lärande, AIL. AIL finns i flera former och praktiseras på ett eller annat sätt på de flesta av våra utbildningar”.

AIL som *pedagogisk utbildningsmodell* får därför utgöra starten för denna studie. Vad mer ryms i begreppet AIL-arbetsintegrerat lärande? Var finns ursprunget? Vad sker nationellt men också internationellt? Vad förmedlas till allmänhet, studenter och personal angående detta gäckande begrepp? Eller för att använda de tre didaktiska frågorna *vad – hur – och varför*; vad är AIL, hur praktiseras det i utbildningarna och varför används AIL; vilka är argumenten för AIL? Låt oss se vad texter om AIL på Högskolan Väst hemsida innehåller och vad denna textanalys resulterat i.

Eva Löfvendahl
Hösten 2013

Innehållsförteckning	Sida
Sammanfattning	
Förord	
1 Inledning	1
2 Bakgrund	2
3 Syfte och frågeställningar	3
4 Avgränsning	3
5 Nyckelbegrepp	4
6 Tidigare forskning	4
6.1 Vad är arbete?	4
6.2 Vad är lärande/i relation till AIL?	6
6.3 Vad är AIL/arbetsintegrerat lärande?	8
6.4 Vad kan AIL i högre utbildning bestå av?	9
6.5 AIL och självständiga och kritiskt tänkande studenter	11
7 Teoretiska utgångspunkter	12
7.1 Diskurs	12
7.2 Makt i diskursanalys	13
7.3 Kunskapsintresse	13
7.4 Socialkonstruktionism	14
8 Metod	15
8.1 Datainsamling	16
8.2 Tillvägagångssätt och bearbetning av data	16
8.3 Etiska övervägningar	17
8.4 Validitet och reliabilitet	18
9 Resultat	18
9.1 Definition av begreppet AIL	19
9.1.1 Kommentarer gällande frekvens utsagor i kategori A-F	19
9.2 Gestaltning av AIL på Högskolan Väst och i högre utbildning	20

	Sida
9.2.1 Kommentarer gällande frekvens utsagor i kategori A-F	21
9.3 Argument för AIL	24
9.3.1 Kommentarer gällande frekvens utsagor i kategori A-F	25
9.4 Övrigt	27
10 Resultatdiskussion	28
10.1 Vad AIL är enligt textanalysen	28
10.2 Hur AIL gestaltas i den sociala praktiken enligt textanalysen	31
10.3 Argument för AIL enligt textanalysen	34
10.4 Metarefleksion makt- och kunskapsintresse i resultat	37
11 Metoddiskussion	41
12 Slutdiskussion	42
12.1 Tankar om fortsatt forskning	43
12.2 Avslutande reflektion	44
Referenslista	

1 Inledning

Denna studie ska analysera begreppet *arbetsintegrerat lärande* utifrån de texter som finns om begreppet på Högskolan Väst hemsida (<http://www.hv.se>). Detta motiverar en inledande historik:

Regeringen har alltsedan 2002 årligen givit Högskolan Väst i *uppdrag att utveckla begreppet arbetsintegrerat lärande* (AIL). Orsaken till detta är att lärosätet under en rad år på 90-talet utvecklat metoder för (yrkes-)utbildningar i nära samverkan med arbetslivet och man har uppmärksamats för detta. Uppdraget kan sägas först ha formulerats av sex västsvenska socialdemokrater (Motion 2002/03:Ub488) där de konstaterar att Västsverige sedan 80-talet haft en alltmer sjunkande BNP (bruttonationalprodukt) och att de genom bl.a. ett sådant uppdrag åter vill få fart på tillväxten i denna region. I Sverige tillämpas arbetsintegrerat lärande också vid andra lärosäten som exempelvis Umeå universitet (Umeå Universitet, 2014), Högskolan i Kristianstad (HKR Högskolan Kristianstad, 2014), Linköpings universitet och Göteborgs universitet (Göteborgs universitet, 2014). Även privata utbildningsanordnare som Lernia använder sig av arbetsintegrerat lärande (Vuxenutbildning i samverkan, 2012). Gemensamt för både statliga och privata utbildningsaktörer är att metoden riktar sig mot *yrkesinriktade utbildningar*. Bland utländska aktörer kan nämnas The University of Queensland i Australien (The University of Queensland, 2014), University of Massachusetts i USA (UMassAmherst, 2014) och University of Toronto i Canada (University of Toronto, 2014). Att arbetsintegrerat lärande är ett växande fenomen märks också genom de aktiviteter som Högskolan Väst genomför, både internt med forskning runt AIL-plattformen LINA (Lärande I och för det Nya Arbetslivet) men också som deltagare i och medarrangör av möten i det världsomspännande nätverket för arbetsintegrerat lärande; WACE (The World Association for Co-operative Education and Work Integrated Learning, 2013). Konferenser anordnas också av Högskolan Väst. Sedan 2012 kan man avlägga såväl mastersexamen som doktorsexamen i AIL vid lärosätet. En professor med inriktning mot arbetsintegrerat lärande utsågs våren 2013.

Historien runt arbetsintegrerat lärande på Högskolan Väst beskrivs av Thång (2004, s. 7). Författaren beskriver en rad faktorer som påverkat införandet av metoden. Han nämner först att *den högre utbildningen och forskningen håller på att förändras*. Utbildningarna har växt i omfång vid de traditionella lärosätena. Regionala högskolor har inrättats och expanderat. Högre utbildning är inte längre något för en elit, det har blivit en massutbildning (Thång, 2004, s. 7). Krafter för att utbildning och forskning också ska ha gynnsamma effekter för regional utveckling i termer av ekonomisk tillväxt har ökat. Högskolan Väst ligger i en industrität region där dessa krav också återfinns. Dessa utifrån kommande krav på att tillgodose samhällets behov av kompetent arbetskraft samt högskolevärldens krav att nya högskolor ska ha en medveten verksamhetsprofilering, skapade till en början det som kom att kallas Co-op-program (Högskolan Väst, 2013 b). Dessa innebar att studenten varvade teori med praktik genom perioder med traditionell utbildning på högskolan och perioder som anställd i arbete ute på ett företag. Högskolan Väst har dock inte enbart velat tillgodose

kompetensbehov inom industrin. Många människor vill också arbeta inom skola, sjukvård, social verksamhet, utveckling och underhåll av infrastruktur m.m. Här finns också möjligheter till olika former av arbetsintegrerat lärande. Med bakgrund av de utvecklingstrender som totalt infunnit sig på 1990-talet fattade HTU:s (Högskolan Trollhättan Uddevalla, före namnbyte till Högskolan Väst) styrelse ett beslut om att satsa på profilområdet arbetsintegrerat lärande (Högskolan Väst, 2014 c). Den tidigare Co-op-konstruktionen, d.v.s. att varva studier med avlönade arbetsperioder införlivades i AIL-begreppet, som nu skulle införas i alla yrkesinriktade utbildningar på ett övergripande plan. Enligt författarna kan arbetsintegrerat lärande ses som ett *paraplybegrepp* och under detta paraplybegrepp rymms en rad olika inriktningar. Med övergripande plan menas att arbetsintegrerat lärande kan ha många olika former och innehåll. Det är ”ett känselsprötsbegrepp, som manifesteras i öppen dialog under ständig omförhandling” (Theliander, Grundén, Mårdén & Thång, 2004, s. 7). Relativiteten i begreppet gör att de former och innehåll som växer fram under detta paraplybegrepp också kan ske med andra förtecken och i andra miljöer. Samma relativitet gör dock att begreppet inte är så lätt att definiera. Enligt Thång (2004, s. 9) är det kanske inte heller nödvändigt eller ens meningsfullt att försöka göra detta. Preciseringsen bör istället enligt författaren göras av alla lärare och forskare vid HV som är involverade i detta paraplybegrepp/profilområde.

2 Bakgrund

Arbetsintegrerat lärande består sig av två begrepp: *arbete* och *lärande*. Det är därför på sin plats att göra en snabb och kortfattad skiss över nuläget gällande båda begreppen, i relation till arbetsintegrerat lärande i denna studie.

Arbetslivet har under de senaste decennierna utsatts för allt *större* och *snabbare förändringar*, inte minst genom IT-teknik (Lagrosen, Snis Lund, Nehls, 2010, s. 13). De globala influenserna utövar en betydande påverkan också på den enskilde och många riskerar att ställas utanför arbetskraften världen över (Gorz, 2001, s. 67). Det som kan ses som lönearbetets undergång kan dock utgöra en ny och unik möjlighet för människor att befria sig från lönearbetets tvång. Istället ges unika möjligheter att skapa *nya gemenskaper* för överlevnad och fortlevnad (Gorz, 2001, s. 88). Bergman och Karlsson (2011, sid. 563) belyser de möjligheter ett framtida arbetsliv och arbetsinnehåll kan innebära för individ och samhälle. De menar att vi måste skapa förutsättningar för varierade former för arbete, inte enbart traditionella sådana. Skorstad & Ramsdal (2009, s. 257) beskriver också intresset av ett *vidgat arbetsbegrepp* samt *förändrade villkor för arbete*. De pågående förändringsprocesserna är komplexa och djupgående och påverkar även *utbildningens roll i samhället*. Universitet och högskolor är därför själva involverade i förändringsprocesser om *hur lärande går till* och *hur lärandet i relation till arbetslivet kan utvecklas* genom bl.a. att *varva teori och praktik* (Drysdale, Johnstone & Chiupka, 2011, s. 18). Inom Bolognaprocessen (Regeringen, 2007), ett europeiskt samarbete om högre utbildning mellan 47 stater, uppmärksammas detta särskilt. I Bolognadeklarationen, antagen vid ministermötet Budapest-Wien 2010, fastställdes *tre övergripande mål för högre utbildning i Europa*: att främja rörlighet, att främja

anställningsbarhet och att främja Europas konkurrenskraft/attraktionskraft som utbildningskontinent. Frågor som ställs är exempelvis vilken kompetens arbetslivet behöver samt vilken kompetens studenterna bör utrustas med och på vilket sätt de kan erhålla denna. Fokus ligger på hur man kan *integrera teori och praktik* och verka för en nära samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsliv (Cooper, Orell & Bowden, 2010, s. 276).

Arbetsintegrerat lärande (AIL) är en direkt översättning från det amerikanska begreppet Work Integrated Learning (WIL) förknippat med *erfarenhetsbaserat lärande på arbetsplatsen*. McNamara (2011, s. 183) beskriver WIL som ett fenomen som används på ett brett sätt gällande situationer där studenten spenderar viss tid av sitt lärande på en arbetsplats. Patrick, Peach och Pocknee (2009, preface) definierar WIL på följande sätt: “an umbrella term for a range of approaches and strategies that integrate theory with the practice of work within a purposefully designed curriculum”.

Högskolan Väst kommer i denna studie fortsättningsvis huvudsakligen att benämnas HV, arbetsintegrerat lärande som AIL och workintegrated learning som WIL.

3 Syfte och frågeställningar

Syfte för studien är att undersöka *vad AIL är* och *hur AIL kommer till uttryck* i den sociala praktiken (hur AIL praktikeras/vad man gör när AIL gestaltas) enligt de studerade texterna. Syfte är också att undersöka *varför AIL används*; vilka argument en stor utbildningsorganisation som Högskolan Väst använder sig av i sin marknadsföring av AIL-begreppet samt vilka *rationaliteter* som ryms i begreppet AIL.

1. *Vad är AIL? Hur kan AIL definieras enligt studerade texter?*
2. *Hur gestaltas AIL i den sociala praktiken enligt studerade texter?*
3. *Varför används AIL? Vilka argument använder sig aktören/Högskolan Väst sig av i sin marknadsföring av AIL-begreppet/via texter på hemsidan.*

Studien intresserar sig också för till *maktbegreppet*, vem eller vilka som konstruerar begreppet och vilka utsagor har högst/lägst frekvens. Vidare är det intressant att se hur texterna förhåller sig till *kunskapsbegreppet*; alltså hur kunskap produceras inom AIL i text och social praktik (socialkonstruktionism).

4 Avgränsning

Med texter avses i denna studie de texter som innehållet ordet AIL och som kommuniceras på hemsidan på HV. Då AIL räknas som en grundläggande profil är det min mening att AIL kan betraktas som en *diskurs*. Hur *talas* det om AIL i texterna? Studien avser även att utforska de *rationaliteter* som ryms i texterna inom diskursen AIL. Med rationalitet avses den innebörd,

den *djupare mening* texterna kommunicerar. För att få en uppfattning av arbetsintegrerat lärande i tiden inleddes studien med ett historiskt perspektiv på AIL. Även ett internationellt perspektiv är relevant. Detta återfinns också i valda delar av studien. Det primära syftet med studien är dock ta reda på vad AIL är och vad det kan vara och hur det gestaltas i den högre utbildningen på HV, samt vad inom AIL-begreppet HV har valt ut att kommunicera med allmänhet/anställda och studenter via sin hemsida våren 2013.

5 Nyckelbegrepp

Nyckelbegrepp i denna studie är: *arbete, lärande* (i relation till arbetsintegrerat lärande), *diskurs, makt* och *kunskapsintresse* samt *socialkonstruktionism*. Under Tidigare forskning, Teoretiska utgångspunkter samt Metod presenteras alla nyckelbegrepp ingående. Begreppet *gestaltas* innebär i denna studie att forskningsintresset inte enbart är AIL som diskurs; hur det talas om AIL, utan även hur det kommer till praktiska uttryck i den sociala praktiken – enligt texterna. Med andra ord *vad texterna säger om hur AIL tillämpas*.

6 Tidigare forskning

Det finns relativt mycket forskning gjort kring begreppet AIL/WIL. Vid en litteratursökning februari 2013 (Högskolan Väst, 2003 d), sökord *arbetsintegrerat lärande*, kom 33 träffar upp; men innehållet var mycket skiftande. Motsvarande sökning februari 2013 på *workintegrated learning* (Högskolan, 2013 e) resulterade i 82 träffar. Intresset för AIL/WIL är både nationellt som internationellt. Vid genomsökning av ett urval artiklar framstod det allt tydligare att AIL inte låter sig definieras så lätt. Mårdén (2007, s. 8) skriver ”inom forskningsområdet arbetsintegrerat lärande är precision ingen enkel sak. Många särskiljande och överlappande begrepp förekommer, varav en del kommer att diskuteras här”. Författaren påpekar också forskarens behov av att precisera och bestämma sina begrepp; så det var bara att underordna sig detta faktum: *AIL innefattar mycket och är i ständig förändring*. Att i början av en studie förstå att det centrala begreppet är svårfångat kan resultera i viss frustration. Å andra sidan kan det vara bra att förstå detta redan från start. En god start är dock att särskilja de två ”storheterna” *arbete* och *lärande*. Studien tar därför sin start i dessa begrepp (redan under Bakgrund – min anm.) men avsikten är inte att göra någon heltäckande presentation av dessa båda storheter. Begreppen sätts istället *i relation till begreppet arbetsintegrerat lärande*.

6.1 Vad är arbete?

Inom den litteratur som behandlar AIL uppehåller man sig i huvudsak kring *lärprocesser i relation till arbete* men begreppet arbete i sig används enligt min mening på ett ofreflekterat sätt och mycket tas för givet. Karlsson (2013, s. 54) hävdar att det inte finns en enhetlig syn på arbete utan ett *flertal synsätt*. Han presenterar flera teoretikers definitioner av arbete. Applebaum (1988, citerad i Karlsson, 2013, s. 55) relaterar begreppet arbete till tankar om moderna industrisamhällen med produktiva aktiviteter uppdelad på yrken. Braude (1963, citerad i Karlsson, 2013, s. 55) trycker på individens behov att genom arbete legitimera sig

och höja sin status medan Friedmann (1960, citerad i Karlsson, 2013, s. 55) menar att arbete återverkar på människan och förändrar henne. Inglestam (1980, citerad i Karlsson, 2013, s. 56) vidare, talar om lönearbete och skapande av värden, Marx (1969, citerad i Karlsson, 2013, s. 56) ser arbete som ett samspel mellan människa och natur och Weber (1983, citerad i Karlsson, 2013, s. 56) slutligen, ser arbete som mänskliga insatser av ekonomisk art kopplat till ledande eller anvisade dispositioner. Karlsson (2011, s. 7) hävdar att arbetsbegreppet i samhällsvetenskapen haft en innebörd av *plikt* och *börda* där antingen den arbetandes egna inställning till arbete, vanligen negativa sådana, framhålls eller vad arbete är, oberoende av människors uppfattningar. Gorz (2001, s. 23) menar att vi nu nått en punkt i historien då arbete i sig ändras både vad gäller *art* (vad arbete är eller kan vara) och *grad* (antal arbetstillfällen sjunker) och att vi i framtida samhällen inte kommer att bygga upp tillvaron runt arbete på det sätt vi blivit vana i industrisamhället. Att problematisera och metareflektera över arbetsbegreppet inom AIL-området är viktigt och denna studie vill lyfta detta, då AIL inbegriper *både begreppen arbete och lärande*. I tidigare forskning finns förhållandevis lite skrivet om det egna företaget eller mer generell *företagsamhet i relation till AIL*. Arbete, och då *lönearbetet*, verkar stå i förgrunden i författarnas tankar. Författarna uppehåller sig också mycket kring begreppet *anställningsbarhet* i relation till studenternas framtida möjligheter att erhålla arbete.

Ljung (2004, s. 317) tillhör undantaget då hon behandlar båda begreppen, genom att konstatera att lärande och arbete är komplexa begrepp, var för sig. Hon anser att begreppen för många människor är laddade, att det finns många föreställningar och associationer kring vad de innebär. Hon konstaterar vidare att övergången från industrisamhälle till ett post-industriellt samhälle inneburit att *arbetet förändrats på en rad områden*. Hit hör omvandling av värden och värdesystem; omfattande krav i arbetssituationen som kontinuerliga förändringar, ökade krav på lönsamhet, effektivitet och kompetens. Ljung (2004, s. 319) refererar också till Inglehart i den omfattande undersökningen World Values Survey (1997, 2000). Resultatet visar, att det skett stora förändringar vad gäller moraliska föreställningar och värderingar i västvärlden efter andra världskriget. Industrisamhällets traditionella värderingar, där materiella värden haft stor prioritet, ersätts nu efterhand i det post-industriella samhället av ett ökande intresse för immateriella värden, som *självuttryck* och *livskvalitet*. I arbetslivet har tilltron till auktoriteter, innefattande lydnad och beroende, försvagats och man lägger större vikt vid självständighet och självbestämmande. Det är inte bara medarbetaren som utsätts för krav på förändring. Även ledningsfunktionen omvärderas och omskapas. Kraven att förändra arbetsorganisationen pågår alltså parallellt (Inglehart, World Values Survey, 1997, 2000, citerad i Ljung, 2004, s 320). Bland internationella studier som behandlar *behovet av nytänkande i arbetslivet* i samband med övergången från industrisamhälle till det postindustriella samhället återfinns också Gamble, Patrick och Peach (2011, s. 535). Författarna diskuterar hur man genom AIL/WIL kan rusta medborgare världen över att möta ekonomiska kriser och kompetensbrist. I refererad artikel lyfts även värdet med att studera utomlands. Detta kan ge den enskilda studenten fördelar, då han/hon i samband med sina

studier också lär sig landets kultur, vilket kan vara avgörande för att erhålla arbete i framtiden. Kurser med AIL/WIL är enligt författarna mer attraktiva för studenter än de kurser som saknar detta, samtidigt som arbetsgivare gärna anställer dem med utländsk utbildning och erfarenhet (AIL/WIL).

Även McNamara (2011, s. 183) intresserar sig för det *mervärde* AIL/WIL ger för studenten och de organisationer som väljer att anställa en person med erfarenhet av både teori och praktik. O'Toole (2007, citerad i McNamara 2011, s. 185) anser dock att metoder inom AIL/WIL alltid måste utvärderas så att alla parter får ut mesta möjliga ur planerade aktiviteter. Kursplaner anpassade för AIL/WIL, med klara roller för handledare och arbetsplats, lärare vid Campus och studentens roll är av stor vikt för framgångsrika resultat.

6.2 Vad är lärande/i relation till AIL?

Här definieras begreppet lärande, *i relation* till arbetsintegrerat lärande. Thång (2004, s. 13) framhåller att *lärande innebär när en människa bildar kunskap*. Han menar också att lärande och kunskapsbildning är en personlig och individuell företeelse även om den sker i kollektiva former. Givetvis finns det en mängd lärteorier att tillgå. Inom begreppet lärande finns det, precis som inom begreppet arbete, ett *flertal synsätt*. Det talas ibland om *behavioristiska, kognitiva eller situerade lärteorier som tre huvudinriktningar*. Men inom dessa ryms också olika varianter av de tre huvudinriktningarna.

Den behavioristiska inriktningen handlar i stort om betingning och belöning av efterfrågade beteenden och utsläckande av icke önskvärda beteenden. Förgrundsgestalter är enligt Godwin (2012, sid. 280) Pavlov (1849-1936), Watson (1878-1958) och Skinner (1904-1990). Till den kognitiva inriktningens företrädare hör framför allt enligt Forsell (2011, s. 131) Piaget (1896-1980). Här ska utvecklingen ske parallellt med tänkandets utveckling.

De *situerade lärteorierna* handlar om erfarenhetsbaserat lärande; dit t.ex. det sociokulturella synsättet och pragmatismen hör. Här handlar det framför allt om lärande i samverkan med omgivningen. Kända företrädare är Dewey (1859-1952) vad gäller pragmatismen och Vygotsky (1896-1934) vad gäller det sociokulturella synsättet (Forsell, 2011, s. 103, 153). De tre lärteorierna har haft historiska "storhetstider" men idag blandas de även om de situerade lärteorierna räknas som mest moderna och anpassade till dagens utbildningsbehov. Vårt att framhålla är också att *lärande och utbildning inte är synonymt*. Lärande är det explicita målet för all utbildning. Lärteorierna är bredare än så och lärande sker hela tiden oberoende av att lärare finns till hands (van Gyn & Grove-White, 2011, s. 31). Dessutom sker idag en förändring av lärarroll och studentroll. Vi går från aktiv lärarroll/passiv studentroll där lärare överför kunskap och studenten tar emot denna till ett lärande där studenten tar större ansvar för sitt lärande. Det vi ser idag och i det post-moderna samhället är ett lärande där studenten är mer och mer aktiv i sin läroprocess och lärare ska stötta studentens läroprocesser genom att skapa relevanta utbildningsplaner och kursplaner. Det talas alltmer om *livslångt lärande*; även om begreppet i sig har en längre historia (Larsson, 1996, s. 5). Arbetet i det postindustriella samhället ställer krav på att individer ständigt lär, lär av och lär om.

Det handlar enligt Thång (2004, s. 14) inte att som tidigare utbilda sig först och sedan arbeta, inte att utbildning är en sak och lärande en annan utan om att om att *utbildning och arbete integreras*. AIL blir därför enligt författaren ”ett nytt slags tankefiguration för arbete, utbildning och lärande” (Thång, 2004, s. 14).

Inom det livslånga lärandet är det viktigt att tillämpa en pedagogik som tar tillvara individens erfarenheter, eftersom detta ger fördelar för såväl den enskilde studenten som för utveckling av arbetslivet (Billet & Choy, 2011, s. 25). Groenewald, Drysdale, Chiupka och Johnston (2011, s. 17) talar om cooperative learning, sandwich education eller experiential learning som metoder för det livslånga lärandet. De innebär att man *varvar teori med praktik* i utbildning.

Nu åter till Mårdén (2002, s. 19), men denna gång till hans forskningsrapport om *pragmatism som ett försök att förstå arbetsintegrerat lärande*. Ordet kommer från grekiskans *pragma*, ”arbete” alt. ”handling eller gärning”, vilket i föranlett den ungefärliga innebörden ”praktiskt” eller ”det som har/får praktiska konsekvenser”. Pragmatismen brukar betraktas som ett amerikanskt 1900-tals fenomen även om rötterna finns både i antikens Grekland och i tidiga europeiska traditioner. Till grundfäderna räknas amerikanerna Pierce (1839-1914), James (1842-1910) och Dewey (1859-1952). Deweys talesätt ”learning by doing” är numera världsbekant och hans fokusering på erfarenhetsbaserat lärande var inspirerat av Rousseaus tankar om att den naturliga utvecklingen kunde vara överförbar också till pedagogiska sammanhang (Mårdén, 2002, s. 21).

Forskare i den gamla världen, d.v.s. Europa, ser ofta samhället som en arena för maktkamper. I Amerika däremot, återfinns hos pragmatiker som Dewey m.fl. en mer kommunitarisk inställning. Denna inställning förfäktar en harmonisk syn på världen. ”Utbildning är till för alla, alltid och överallt” (Mårdén, 2002, s. 23). Pragmatismen har alltså en positiv grundton, men enligt Mårdén leder den ofta mot en *stark nyttobetoning*. Varför ska man teoretisera och krångla till det? undrar pragmatikern. Detta ger konsekvenser för utbildning, är min mening.

Rolf, Ekstedt och Barnett (1993, s. 75) skiljer i sin utgångspunkt mellan *idealistiska, pragmatiska* och *samhälleliga handlingsstrategier*. Deras forskningsområde är de villkor som formar den högre utbildningen. De norska forskarna menar att det i Norge finns en *idealistisk idé* i högre utbildning medan det i *Sverige* kan skönjas en mer *pragmatisk sådan*. Det svenska synsättet verkar vara rådande oavsett vilken politik som förs för tillfället (stark statsstyrning eller marknadsliberal styrning). Det pragmatiska hållningssättet får både positiva och negativa konsekvenser. Många av de inblandade aktörerna får en känsla av delaktighet. De har fått vara med och bestämma. En negativ del enligt Rolf et al (1993, s. 75) är att de kan ”komma att överge viktiga fundament för de verksamheter som är inblandade”. Högskolan/universitetens fundament är nämligen enligt de refererade författarna *sökandet efter sanning*. Om pragmatismens makt- och förhandlingsspel kommer att dominera styrningen av högskolans egna arbets- och beslutsformer, så faller enligt författarna högskolans trovärdighet. De menar också att de råd högskolan sanningsenligt ska ge sina studenter är att söka makten; inte insikten.

Även van Gyn och Grove-White (2011, s. 38) påpekar svårigheten för nya pedagogiska idéer att hitta fäste i den högre utbildningens praktiker. Strävan mot att ge studenter allt större makt över sin utbildning och sin läroprocess finns på alla nivåer i utbildningssystemet. Men det som förekommer mest vad gäller lärande är idag fortfarande *överförande av kunskap* i traditionella former, vilket författarna uppmärksammar.

Enligt pragmatismen ska de mål som ställs upp för undervisning utformas ur de existerande och på platsen vardande villkoren (Mårdén, 2002, s. 27). De bör vara inriktade på *frigörande handling*. Målet för utbildning är *växt*; d.v.s. *utvidgning av lärandemöjligheten*. Utbildningens yttersta mål och funktion är alltså att den ska "hjälpa människan mot en riktning på sina strävanden; så hon kan kontrollera sina personliga och sociala erfarenheter" (Mårdén, 2002, s. 27). Habermas (1971, s. 301) vidare, delar in kunskapsintresset i tre delar, *det tekniska*, *det praktiska* och *det frigörande*. Mårdén (2002, sid. 39) menar att ett aktivt val kan göras vad gäller utbildning och vad denna syftar till, men han påstår också att AIL-begreppet vanligen används i en *icke särskilt fördjupad* innebörd. Det frigörande kunskapsintresset *kan* enligt Mårdén (2002, s. 27) sättas samman med det som kan sägas utgöra utbildningens mål i stycket ovan, d.v.s. *växt*. Pragmatismen kan alltså mycket väl vara ett sätt att förstå AIL. Det erfarenhetsbaserade lärandet har ju blivit ett av de främsta igenkänningstecken på vuxenlärande (och pragmatism). Lewin (1890-1947) talar, när det gäller organisatoriskt lärande, om *handlingsinriktat lärande* vilket kan sägas komplettera Kolb (1939-), Schön (1930-1997) och Argyris (1923-2013) och deras uppsättningar av tekniker för att underlätta lärandecykler (Mårdén, 2002, s. 35). Min tolkning av Mårdéns resonemang är att AIL, innefattande arbete, utbildning och lärande (inom akademien) också måste *söka sanning*. Att *erfara* är inte nog.

Lärandet inom AIL verkar syfta mot det pragmatiska hållet. *Det nyttobetonade, att skapa och tillämpa läromodeller, överväger*. Men Mårdén (2002, s. 35) konstaterar samtidigt att han inte kan tro att AIL endast skulle innebära detta. Bildningsambitioner, moralisk resning, välbefinnande, sökande av en djupare mening med livet etc. måste väl också ha en betydelse inom AIL, är hans reflektioner. Vi går därmed vidare mot fördjupningen av begreppet AIL.

6.3 Vad är AIL/arbetsintegrerat lärande?

Begreppet AIL kan enligt Mårdén (2002, s. 15) alltså förstås genom pragmatismen. Pragmatismen återfinns inom *det situerade lärandet*. AIL har med någon form av *social praktik* att göra. Hur tillämpas då AIL i den *sociala praktiken*? Här kommer det situerade lärandet som sker på plats, väl in i bilden enligt författaren. Platsen kan givetvis skifta i karaktär. Man talar i sammanhanget också om *mästare* och *lärling* (Nielsen & Kvale, 2000, s. 25). Mästarlärandet och lärlingslärandet är förlagt till en konkret arbetssituation – *lärandet har en situerad karaktär*. Begreppen *vuxenlärande* och *livslångt lärande* bör också definieras. Vuxenlärande skiljer sig till vissa delar från ungas sätt att lära, enligt Ellström (1996, s. 142). Vuxna har andra interaktionsstrategier; de förlitar sig på erfarenheter eftersom hunnit skaffa sig fler sådana. Å andra sidan menar Ellström att det inte finns några skillnader vad gäller

lärandets mekanismer. Min tolkning är att den kognitiva delen av lärande är densamma oavsett ålder men att vuxna, med fler erfarenheter med sig i bagaget än unga, har ett annat sätt att integrera erfarenheter i lärprocesser. Detta i sig är något som AIL-praktiken verkar vilja ta hänsyn till.

Begreppet det *livslånga lärandet*, som etablerades av FN-organet UNESCO i slutet av 1960-talet, avser den ständiga lärprocess individen är involverad i hela livet (Mårdén, 2002, s. 16). Rubenson (1996, s. 29) menar att begreppet livslångt lärande har genomgått *två tolkningsfaser* av vikt. Dels finns tanken om jämlikhetssträvan med inslag av *empowerment* (egen kontroll/egen makt) och tankar om att hinder för människans fria utveckling ska rivas. Dels finns, framför allt från 1980-talet och framåt, en idé om att livslångt lärande ska lösa ekonomiska och sociala problem i västvärlden. Tanken om jämlikhet har succesivt raderats ut till förmån för den senare uttolkningen idag. Det handlar istället om *arbetskraftens kompetens*. ”Inte om jämlikhet, inte moral, inte hälsa” (Mårdén, 2002, s.17). En av det formella utbildningssystemets viktigaste funktioner blir att *sortera arbetskraft*.

Nyberg (2001, s. 309) är också kritisk till begreppet livslångt lärande och hävdar att ”livslångt lärande är ett annat ord för tillfälliga anställningar och återkommande arbetslöshet”. Det arbetsintegrerade lärandet/AIL har alltså en koppling till *vuxenlärande*, *livslångt lärande* liksom till *erfarenhetsbaserat lärande*. AIL i utbildning ska ha en relation till lärande utanför skolan; till en praktik dit teorin kan knytas. Med andra ord ska lärandet vara situerat. AIL kan också innebära att teori knyts till praktik; sett ifrån det omgivande samhället och dess behov av kompetensutveckling för sina verksamheter och anställda. Inom AIL finns *en rörelse: en riktning ut mot den sociala praktiken och det informella lärandet men även en rörelse in mot teorier och det formella lärandet* (i skolan) enligt min mening. *Kunskap skapas i relationen teori och praktik*.

6.4 Vad kan AIL i högre utbildning bestå av?

AIL är som tidigare nämnts en övergripande profil på HV. Det är en *utbildningsmodell där arbetsliv och akademi möts*. I det mötet sker det *arbetsintegrerade lärandet*. För att förtydliga vad AIL kan bestå av görs här en översikt med utgångspunkt från aktuell forskning presenterat i Lagrosen, Lundh Snis och Nehls (2010, s. 13). Inledningsvis redogör redaktörerna för den omfattande förändring såväl arbetsliv som akademi/högre utbildning genomgår i samband med innovationer inom informations- och kommunikationsteknologin. De gör jämförelser med när järnvägarna byggdes ut och när massbilismen revolutionerade vårt samhälle. Informationssamhället möjliggör en mer direkt tillgång till information och därmed också ett snabbare agerande. AIL utgör enligt redaktörerna ett bidrag för att förstå och förhålla sig till förändringar i arbetslivet.

De uttryck AIL kan ta sig ut i utbildningssammanhang är exempelvis Cooperative Education (Co-op) där studenterna varvar studier med avlönade arbetsperioder ute i företag. Genom denna AIL-form får studenterna en akademisk utbildning kombinerat med erfarenheter direkt i yrkeslivet vilket ger en god social förberedelse för

arbetslivet. Det finns också verksamhetsförlagd utbildning (VFU); denna form finns på en rad utbildningsprogram som Hälsovetare, Lärare, Sjuksköterska och Socialpedagog. I denna form varvas studier vid lärosätet med praktikperioder i arbetslivet. Dessa examineras och ger studiepoäng. Vidare kan projektarbeten eller examensarbeten göras i nära samverkan med arbetslivet. Detta ger studenten verklighetsförankring men de gör också nytta i det omgivande samhället. Fältstudier innebär kortare praktik inom yrkesområdet där man studerar en företeelse i dess naturliga miljö. Mentorer från arbetslivet, slutligen, kan kopplas till utbildningen i delmoment och ge värdefulla kopplingar mellan studier och det framtida yrkeslivet (Lagrosen, Lund Snis & Nehls, 2010, s. 22).

I internationell litteratur återfinns också en rad modeller; varav Co-op, Cooperative Education är en. Sovilla och Varty (2011, s. 3) beskriver denna modell som en av de *äldsta modellerna* för AIL/WIL. Den skapades redan 1906 av Herman Schneider, professor vid universitetet i Cincinnati/USA och användes i ingenjörsutbildningen. Han utvecklade modellen att integrera teori med praktik i både i den konkreta verkligheten samt i kursplanerna. Redan då avlönades studenterna för sin praktikperiod. Sedan dess har modeller för AIL/WIL spridit sig till en rad andra områden inom vetenskap, förutom det tekniska. Hit hör enligt författarna områden som jordbruk, medicin, hälsa, psykologi, konst, journalistik, utbildning/språk, kriminologi och socialt arbete.

AIL ses f.ö. inte bara som lärande i arbetslivet, utan som ett *nytt sätt att tänka* kring högre utbildning. Därför bedrivs forskning (också tvärvetenskaplig sådan) inom AIL på HV (Sunnermark, 2010, s. 255). Den bedrivs inom AIL-plattformen LINA (Lärande i och för det nya arbetslivet). De ämnen som finns representerade inom forskningsmiljön är exempelvis socialt arbete, företagsekonomi, socialpedagogik, kulturvetenskap, vårdvetenskap och informatik (Sunnermark, 2010, s. 263).

Forskningen som bedrivs om AIL är uppdelad i *två huvudgrenar*. Den ena handlar om *utveckling av metoder* ”för konkret samverkan med arbetslivet om framtagande av strategier för kunskapsutbyte mellan akademien och arbetslivet” (Sovilla & Varty, 2011, s. 20). Den andra grenen handlar om *frågor om lärande och utveckling och synen på kunskap*. Denna gren är mer abstrakt teoretisk och har inte tillämpats i någon högre grad. Internationella forskningsöversikter (Bartkus & Higgs, 2011, s. 77) gör gällande att det finns mycket forskning runt AIL/WIL, i synnerhet runt innehåll och former för *cooperative education*. Forskningsfokus har dock övervägande varit *beskrivning av utbildningsmodellen* alt. har den utgjorts av *utvärdering av densamma*. Mer sällan har fokus varit av teoretisk art; d.v.s. hur lärprocesser skett eller utvecklats genom integrering av teori och praktik i utbildningssammanhang. De forskningsresultat som genererats har dessutom enligt involverade varit osäkra och inte givit forskningsområdet den vetenskapliga bas som varit önskvärdt (Wilson, 1988, s. 77 samt Ricks, van Gyn, Branton, Cut, Loken & Ney, 1990, s. 7). Bartkus och Higgs (2011, s. 74) föreslår att forskningen framöver bör inrikta sig på tre huvudområden; **1.** forskningsresultaten/teorierna ska vara användbara för de partners som ingår i samverkan (AIL/WIL), **2.** forskningsresultaten/teorierna ska presenteras på ett språk

de förstår, samt **3.** forskningsresultaten/teorierna ska generera trovärdig kunskap för användare. Exempel på det senare är hur pedagogik kan utvecklas inom AIL/WIL eller hur man kan utbilda utbildare inom AIL/WIL. Målet är att *resultaten ska vara användbara* för både studenter, arbetsgivare, utbildare och samhälle i stort. *AIL ses som användbart för många överallt.*

Nu till den högre utbildningens mål om att *utveckla det kritiska tänkandet* hos studenterna.

6.5 AIL och självständiga och kritiskt tänkande studenter

Ett viktigt och övergripande mål för högre studier är att *utveckla självständiga och kritiskt tänkande studenter* för samhällets bästa. Dessa mål är satta av Sveriges riksdag och regering. I Högskolelagen (SFS 1992:1438) 8 § står att läsa att utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar, självständigt urskilja, formulera och lösa problem samt utveckla deras beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Det finns delade meningar om AIL bidrar till eller försvårar möjligheten att utveckla detta hos studenterna som genomgår högre utbildning.

En som talar för att AIL kan bidra till kritiskt tänkande hos studenterna är Kajonius (2012, sid. 1). Studien pekar på att arbetssätt och metakognition kring kritiskt tänkande inom det högre lärandet bör medvetandegöras mer och den argumenterar för att AIL-perspektivet genom detta kan förbättra det kritiska tänkandet på Sveriges högre utbildningar. Det finns också de som talar emot att AIL kan bidra till detta övergripande mål. Hit hör Mårdén och Theliander (2004, s. 61) som menar att AIL inte kan tas enbart som något ”gott” som leder till något ytterligare ”gott”. Tvärtom bör AIL-begreppet *granskas kritiskt och problematiseras*.

Ett av deras argument är just det omgivande samhällets krav på att skraddarsy utbildningar för företagens behov. Här negligeras enligt författarna ”en rad samhälleliga krav på demokrati och fritt kommunikationsutbyte mellan medborgarna” (Mårdén & Theliander, 2004, s. 61).

Min tolkning är att det alltså inte är självklart att företagen tar hänsyn till den enskildes behov av utbildning och kompetens och tillblivelsen av en självständig och kritiskt tänkande människa, utan att *anpassningsbarhet* och *anställningsbarhet* i ett ekonomiskt övergripande produktivitetstänkande står överst. Studien kommer att ta hänsyn till denna dikotomi då jag finner den intressant och relevant. Å ena sidan finns *bildningsidén*; den fria och kritiskt tänkande självständiga människan å andra sidan finns *det ekonomiska perspektivet och idén om anpassning och anställningsbarhet*.

Vilka perspektiv återfinns inom AIL-begreppet? Talas det om den kritiskt skolade studenten eller om studenten som är anställningsbar?

Dock finns en tanke hos bl.a. Kajonius (2012, sid. 1) om att det ska gå att kombinera utveckling av kritiskt tänkande studenter; samtidigt som de ska förberedas för ett arbetsliv, i förändring. AIL borde på så vis passa för båda uppdragen.

7 Teoretiska utgångspunkter

Nyckelbegreppen i denna studie/textanalys är förutom de redan presenterade begreppen *arbete*, *lärande* (i relation till arbetsintegrerat lärande) även *diskurs*, *makt* och *kunskapsintresse* samt *socialkonstruktionism*. Här fortsätter definitionen och nästa begrepp som definieras är *diskurs*, eftersom makt och kunskapsintresset delvis underordnas detta begrepp i denna studie. Även begreppet *rationalitet inom diskursbegreppet* diskuteras. Likaså begreppet *gestaltning i den sociala praktiken* inom dito. Här är det också viktigt att påpeka att metod och teoretiska begrepp av och till kan komma att överlappa varandra enligt metodlitteraturen (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 13). I denna studie gäller detta i synnerhet begreppet *diskurs*.

7.1 Diskurs

Denna studie utgår från att *AIL kan betraktas som en diskurs*. En diskurs är en *social text* enligt Alvesson och Sköldberg (2008, s. 460). Författarna menar att en diskurs innefattar alla typer av språkanvändning (språkhandlingar) i muntliga och skriftliga sociala sammanhang, d.v.s. yttranden och skrivna dokument. Fokus på diskurs innebär vidare att forskaren intresserar sig mest för ”tal och texter som delar av sociala praktiker” (Potter, 1996, s. 273). Denna studie utgår ifrån hur man talar om AIL i skrivna dokument som har med AIL att göra. Börjesson och Palmblad (2013, s. 13) definierar begreppet diskurs som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen”. De menar att det finns ramar för vilka presentationer som kan göras för att dessa ska bli betraktade som sanna, korrekta, rimliga eller vackra.

Begreppet *rationalitet* betyder enligt Nationalencyklopedin ”det som bygger på förnuftet” (NE, 2013). Rationalitet i relation till diskursbegreppet kan därmed enligt min mening sägas vara den *tanke* som ligger bak varje utsaga men också den tanke som ligger bakom det ett antal utsagor som i sin tur skapar en kategori. I denna studie är därför rationaliteter viktiga att identifiera, eftersom kategorierna/diskursen alltså byggs upp av dessa i denna studie.

Forskaren bör fråga sig om det finns en konsensus runt diskursen, då språket alltid erbjuder oss alternativa versioner och texter/berättelser som skapar en argumenterande och retorisk kontext. Undersökningsmodellen/analysredskapet måste därmed kunna urskilja en *diskursiv kamp*, där man som forskare försöker urskilja olika sätt att berätta och tala om verkligheten (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 13).

Diskurser kan enligt författarna också länkas samman med olika delar/arenor av samhället; vetenskap och politik etc. Hit hör i denna studie också den sociala praktik där AIL gestaltas; alltså hur AIL praktiseras enligt texterna (om det finns en överensstämmelse mellan vad man säger och vad man gör kan denna studie inte uttala sig om däremot; det har heller inte varit avsikten). De presenterar också skillnaden mellan *små* och *stora diskurser* (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 14). Under de stora diskursernas rubrik återfinns enligt författarna Foucault (1926-1984), Rose (1947-) och Bauman (1925-). Breda intellektuella rörelser, som poststrukturalism, den feministiska kritiken, kritisk diskursanalys och postkolonial teori hör

också dit. De stora diskurserna opererar på många platser och rör sig över gränser. Till de små räknas de som kan inordnas i de stora och de kan betraktas som större eller mindre beroende på tema. Exempel på en stor diskurs är enligt författarna Hälsa som ju inrymmer ex.vis dimensionerna kropp och själ, vilka i sig kan delas in i mindre områden beroende på forskarens intresse. Tidsaspekten är också viktig. Stora diskurser lever längre över tid medan de mindre står i fokus en mindre tid eller byts de ut under det att historien har sin gång. De små diskurserna är också mer lokala. De kan gälla för en viss forskare/grupp forskare under en viss tid. ”I fokus står hur framställningen av världen sker på ort och ställe – den lokala produktionen” (Börjesson & Palmblad, s. 14).

AIL torde, enligt min mening, utifrån ovanstående definition kunna utgöra en *stor diskurs*, då både lärande och arbete varit följeslagare till människan sedan tidernas begynnelse.

7.2 Makt i diskursanalys

Diskursanalys som begrepp har i sig *olika inriktningar*. Gemensamt för alla är att de är ”systematiska studier av diskurser” (Georgakopoulou & Goutsos, 1997, s. 5). Inriktningarna beskrivs som första generationen med en lingvistisk (språklig) snäv betydelse och andra generationen; där man integrerar en lingvistisk utgångspunkt med samhällsvetenskap. Hit hör ex.vis *kritisk diskursanalys*. Fairclough (1992, s. 72) skiljer på *diskursiv praktik* och en *social praktik*. Den som starkast förknippas med diskursanalys som social praktik är dock Foucault som definierar diskurser som: ”hela den praktik som frambringar en viss typ av yttranden” (Foucault, 1993, s. 57). En diskurs kan slutligen beskrivas som ett ”regelsystem som legitimerar vissa kunskaper men inte andra och som pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet” (Bergström & Boréus, 2009, s. 309). Att använda sig av maktbegreppet i denna studie är därför enligt mig mycket relevant.

Denna studie avser också att ta viss hänsyn till *den sociala praktiken texterna produceras inom* och inte enbart till texterna i sig (den lingvistiska inriktningen). Ett universitet är enligt Gilje och Grimen (2009, s. 211) också ett *socialt fenomen*. De menar att universiteten som kan betraktas som stora, gamla, stabila och byråkratiska organisationer. De tillhör enligt dem de äldsta organisationer vi överhuvudtaget känner till. Att få veta hur en stor byråkratisk organisation skapar och kommunicerar/argumenterar för ett begrepp via text som AIL är också en intressant aspekt av studien. AIL har också en social praktik och även denna verkar bestå av olika innehåll, är min reflektion.

7.3 Kunskapsintresse

Habermas (1971, s. 301) argumenterar för att vetenskaplig kunskap utvecklas från olika mänskliga intressen. Enligt honom finns *tre olika kunskapsintressen*; det tekniska, det historiskt-hermeneutiska och det emancipatoriska. Det tekniska handlar om att skapa och tillhandahålla resurser för människans överlevnad. Det historiskt-hermeneutiska om språk, kommunikation och kultur. Det emancipatoriska, slutligen, strävar efter att identifiera källor till missförståelse och ideologiska föreställningar. Habermas företräder tillsammans med en

rad andra (tyska) samhällsvetare som Horkheimer (1895-1973), Adorno (1903-1969) och Fromm (1900-1980) den skola som kallas för Frankfurtskolan eller den kritiska teorin (Alvesson & Sköldberg, 2010, s. 287). Den kritiska teorin kännetecknas av en tolkande ansats i kombination med ett kritiskt ifrågasättande av den realiserade sociala verkligheten. Det kunskapsintresse den kritiska teorin förespråkar är det *emancipatoriska kunskapsintresset*. Den kritiska skolan inspirerar också till att beakta vidare sammanhang än empirinära snävt avgränsad forskning. Den kritiska teorin förespråkar en *friare hållning* där forskarens fantasi, kreativitet, beläsenhet och analytiska som tolkande förmåga ska lockas fram och användas (Alvesson & Sköldberg, 2010, s. 326). AIL kommer i denna studie att granskas vad gäller just dess kunskapsintresse(n).

7.4 Socialkonstruktionism

Mead (1863-1931) och Gergen (1935-) är exempel på forskare som representerar den *sociala konstruktionismen* (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 85 och 96). Börjesson och Palmblad (2013, s. 9) skriver att det inom konstruktionismen ofta hävdas att det inte kan finnas en versionsfri eller oberoende verklighet. *All kunskap är socialt konstruerad*. Språket har också en viktig funktion. Så snart språk används har verklighet konstruerats. Det finns heller ingen ”objektiv hållpunkt eller utsiktsplats utanför diskurserna eller bortom de språkliga framställningarna” (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 10). Diskurser bygger därför upp såväl föremål, världar, sinnen och sociala relationer. Alvesson och Sköldberg (2008, s. 82) menar att ”det för socialkonstruktionismen, till skillnad från positivismen är centralt att verkligheten är just socialt konstruerad”. Den är rik förgrenad och finns i många varianter, men centralt är att kunskapen är förknippad med våra sociala konstruktioner. Man bör inte lyfta för högt över dessa. Enligt positivismen däremot, kommer all kunskap till människan via sinneserfarenheter i formen av enskilda data. Teorier är därmed endast mänskliga sammansättningar av dessa enskilda data. I denna studie är det min mening att de nedladdade AIL-texterna/dokumenterna kan ses som ett *resultat av social konstruktionism*.

Socialkonstruktionismens ”poäng” beskrivs i *Hackings 4-punktsidé* i Hacking (1999, citerad och fritt tolkad i Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 83) som att **1. X** i nuvarande tillstånd tas för självklart, **2. X** behöver dock inte ha existerat eller vara som det är för närvarande, **3. X** är rätt dåligt som det är och **4. X** kan avskaffas eller åtminstone radikalt förändras. Även det omgivande samhället sätter gränser och ramar för vad som är möjligt och inte möjligt för utveckling av högre utbildning. Bernstein (2000, s. 67) och hans modell om *fyra olika positioner knutet till pedagogisk identitet* är därför också möjlig att knyta an till AIL-begreppet. Författaren menar att det hela tiden pågår en rad processer runt den högre utbildningen. Modellen beskriver hur den officiella kunskapen, eller utbildningsvetenskapen (educational knowledge), konstrueras och distribueras via högre utbildning (educational institutions). Kampen om olika pedagogiska identiteter förs enligt Bernstein på den officiella arenan. Modellen har *fyra olika positioner* som alla refererar till verksamheten inom högre utbildning. Inom positionerna intresserar sig Bernstein för **1.** vem som har kontrollen över resurserna (input), **2.** intresset för det som produceras i form av studenternas kunskaper och

användbarhet för samhället (output) samt för **3.** den pedagogiska identitet positionen skapar. Noteras här bör också att AIL marknadsförs som en pedagogisk läromodell som också har till uppgift att *förändra akademins sätt att utbilda studenter* (Olsson, 2010, s. 43 samt Theliander & Mårdén, s. 74). Både Hackings 4-punktsmodell och Bernsteins modell behövs i analysen av AIL är min mening. I metoddiskussionen används också social konstruktionism, men då i form av den självkritik varje forskare måste ha som medskapare av kunskap i sin studie (Calás & Smircich, 1992, citerade i Alvesson & Kärreman, 2012, s. 48).

8 Metod

I denna studie används metoden *textanalys*. Denna metod omfattar en mängd olika textanalytiska inriktningar (Bergström & Boréus, 2009 s. 18). De textanalytiska inriktningar som passar mitt syfte och frågeställningar full är *innehållsanalysen* (som ser till innebörder och förekomsten av dessa i texten), *argumentationsanalysen* och *diskursanalysen* bör *tillsammans* kunna ringa in de svar studien eftersöker. De tre används därför i en kombination. Motiv av metodval är dessa:

Författarna förklarar *innehållsanalysen* som den enda tydligt kvantitativa inriktningen av textanalys (Bergström & Boréus, 2009, s. 18). Innebördsaspekten finns med jämte hur många gånger dessa innebörder kommuniceras i texten. I denna studie, där också makt- och kunskapsintresse är i fokus behövs en kvantitativ analys inriktad på hur många gånger vissa aspekter av AIL finns med i texterna.

Argumentationsanalysen är inriktad på argumentationers struktur. Det som analyseras är både den explicita argumentationen (det som uttrycks) men också (och kanske framför allt) den implicita argumentationen (det som finns dolt i texten). Man fokuserar också *innebörder* i texten. Den har också sin plats i denna studie.

Den tredje textanalytiska inriktningen som studien använder sig av är *diskursanalys*. Man kan t.ex. studera hur olika föreställningar skapas i en diskurs och vilka ramar diskursen sätter. I denna studie är AIL-begreppet centralt och vad som ryms inom denna diskurs och de olika sociala praktiker AIL enligt texterna kan tänkas innehålla. Diskursanalysen är liksom argumentationsanalysen också inriktad mot *texters innebörder*. Diskursanalysens uppgift är vidare att fokusera på utsagor som anspelar på attityder genom att ställa frågor som: "Vid vilka tillfällen uttrycks de olika attityderna? Hur är utsagorna konstruerade? I vilka sammanhang ingår de och vilka funktioner fyller de?" (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 464). Diskursanalysens ansats är *metodologisk relativism*. Idén om sanning som sådan är inte det väsentliga utan "hur utsagor blir sanna" samt "hur olika aktörer går tillväga för att uppnå status som trovärdiga" (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 465). Enligt Bergström & Boréus (2009, s. 306) är diskursanalysen också möjlig att koppla till makt och olika maktordningar. Vem konstruerar begreppet AIL? Till maktintresse hör också hur många gånger olika delar av diskursen förekommer i de dokument som ligger till grund för analysen. Innehållsanalysen kommer här till användning. Studiens tre textanalytiska inriktningar också kan ses som

teoretiska begrepp, då metod och teori överlappar varandra (Bergström & Boréus, 2009, s. 306). I synnerhet utgör *diskurser en viktig teoretisk utgångspunkt*. Därför återfinns begreppet diskurs med också under teoretiska utgångspunkter.

8.1 Datainsamling

Texterna i denna studie är tillgängliga via HV:s hemsida. De texter som laddats ner är följande: Verksamhetsplan 2013-2014 vid Högskolan Väst (Högskolan, 2013 f), Forskningsstrategier (Högskolan Väst, 2013, g), Strategi 2015 (Högskolan Väst, 2013 h), Vision Högskolan Väst 2012-2015 (Högskolan Väst, 2013 i), Kunskapstriangeln vid Högskolan Väst 2.0 (Högskolan Väst, 2013 j), Ledningsfilosofi (Högskolan Väst, 2013 k) samt Kvalitetsprogram – Program för kvalitetsarbete vid Högskolan Väst (Högskolan Väst, 2013, l). Även ren information eller marknadsföring av AIL ingår i textunderlaget. Med detta avses det allmänheten nås av via hemsidan, sökord arbetsintegrerat lärande i sökruan (Högskolan Väst, 2013, m). De utgår till största del från dokumenten ovan (via länkar). På så vis överlappar texterna varandra. *Allmänheten kan nå alla texter ovanstående texter via HV:s hemsida*. Sidantal samtliga texter: 118 A4-sidor varav 80 sidor är från policier och övergripande dokument samt 38 sidor från information om AIL på hemsidan. Till detta läggs rektors krönikor första tiden som rektor vid lärosätet, d.v.s. september 2011 – december 2012 (Högskolan Väst, n). *Denna text nås vid tidpunkten för denna studies sammanställning ej av allmänheten; endast av anställda. Vid tidpunkten för nedladdning var den tillgänglig för alla.*

8.2 Tillvägagångssätt och bearbetning av data

Efter nedladdning av alla texter (som till slut blev ett enda textdokument med omfånget 118 sidor) påbörjades analysen med en genomläsning, för att en intuitiv känsla för materialet skulle erhållas. Denna metod tillhör *hermeneutiken*. Här följer ett förklarande citat:

Kunskapen kan inte nås på sedvanlig, resonerande och rationell ("diskursiv") väg. Det finns istället något av en privilegierad kungsväg till den sanna kunskapen om världen. Denna erhålles inte genom mödosamt grubblande, utan i mer i ett slag, och genom att sammanhangen i komplicerade helheter s.a.s. framgår genom ett slags blyxtbelysning som skänker momentan och fullständig överblick. Kunskapen framstår då som självklar – evident. Intuitionen innebär ett slags inre "skådande", skilt från förnuftets mer formella och varseblivningsfria kunskapsart. (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 191)

Genom detta intuitiva angreppssätt underlättas förståelsen för vad som var "förgrund" och vad som var "bakgrund" i textmassan och ett mönster framträdde, som visade att det fanns en slags hierarki i texterna.

De styrande dokumenten ger *temat*, vad AIL är och kan vara, och texterna som möter ex.vis allmänheten via hemsidan är att betrakta som *variationer* av detta tema. Inte sällan har dessa teman kopplingar till verkligheten eller snarare, en *social praktik*. Jag insåg också att det i vissa texter inte fanns mycket att hämta rörande AIL. Både Ledningsfilosofi, Kvalitetsprogram och Rektors krönikor kunde läggas åt sidan. I dessa texter var avsaknad av

AIL nära nog total. Ledningsfilosofi = 0 fynd rörande AIL. I Kvalitetsprogram – Program för kvalitetsarbete återfinns AIL i endast form av verksamheten runt det lokala kontoret för AIL i världen, Forum for Work Integrated Learning, men endast dess förkortning F-WIL står med, och då som aktör i kvalitetsarbetet vid högskolan tillsammans med andra aktörer. *Dessa två dokument ingår därför inte i studien. De ingick dock i det inledande arbetet med genomläsning varför detta redovisas här.*

Rektors krönikor = rektor Kerstin Norén nämner AIL endast i *en krönika* (2012 02-24) och då i anslutning till det ”fusionshot” som vilade över Sveriges universitet och högskolor våren 2012. Hon sammanfattar ett möte med statssekreterare Per Honeth (Fp) genom några få meningar där AIL finns med i en: ”Vår AIL-profil och våra prioriteringar för att fylla relevanta samhällsbehov är viktiga orsaker till de goda siffrorna, och dessutom är den akademiska kvaliteten i verksamheten hög”. De goda siffror rektor hänvisar till är högt söktryck och god etableringsgrad bland utexaminerade studenter. *Denna text nås ej längre av allmänheten och är därför inte med under resultatredovisning. Denna utsaga kommer endast att kommenteras under 9.4 Övrigt sid. 27.*

Efter en gallring av texter vidtog den egentliga analysen där jag med mitt syfte och mina frågeställningar bredvid mig gick igenom alla texter, d.v.s. de 118 sidorna. Analysen resulterade i 124 utsagor om AIL från styrdokument och policys och 25 utsagor med dito från hemsidan (149 utsagor). Utsagorna överlappade varandra och vissa stod att läsa både i styrdokument och policys och vissa stod endast i styrdokument och policys alt. endast på hemsidan. I min analys antecknade jag även *frekvensen av utsagorna* och på så vis satt jag till slut med ett ganska omfattande analysmaterial. Ur detta material (149 utsagor) skapades sedan 3 rubriker som också går att koppla till mina frågeställningar. Frågeställningarna var: **1.** Vad är AIL? **2.** Hur gestaltas AIL i den sociala praktiken? Den tredje frågeställningen (**3.** Vilka argument för AIL finns texterna?) skapades f.ö. ur det totala materialet på 118 sidor. Hela materialet har också legat till grund för analysen av hur makt och kunskapsbegreppet går att urskilja i texterna. I princip alla utsagor används åtminstone någon gång i min studie. Inom varje rubrik i Resultatdelen sammanfattar jag texten med *kategorier* och *rationaliteten* inom varje rubrik. Även frekvens gällande antal (grad) utsagor per kategori samt hur ofta (grad) utsagorna inom kategorin uttalas i texterna, är redovisade.

8.3 Etiska överväganden

De forskningsetiska frågor som hör till studien är bl.a. att texterna som ska analyseras är skapade av offentliga personer/myndighetsutövare. Till studiens trovärdighet hör också mina egna tolkningar av materialet. Som forskare måste man gå varsamt tillväga och vara öppen för många olika svar på sina frågeställningar. En forskare kan inte ta något för givet. Jag måste hålla min egen förståelse av AIL, som anställd vid HV, i bakgrunden. Jag bör heller inte dra några absoluta slutsatser på ett ev. för vagt material. Den kreativa process forskningsarbetet bör utgöra får inte betyda att kraven på noggrannhet och exakthet (akribi)

ställs åt sidan. Forskningsarbetet ska vara lustfyllt utan att hantverksskickligheten åsidosätts (Stukat; 2005, s. 19).

8.4 Validitet och reliabilitet

Validitet i en studie innebär att man undersökt det man ville undersöka och reliabilitet en studies tillförlitlighet (Thurén, 2008, s. 26). Det finns två vetenskapliga huvudinriktningar: *positivism* och *hermeneutik* (Thurén, sid. 18). Positivismen har sitt ursprung inom naturvetenskapen även om dess metoder och kunskapssyn spridit sig till många andra vetenskapsområden. Ordet syftar på viljan att bygga på positiv, d.v.s. säker kunskap. Positivister är ute efter en kärna av ”sann kunskap”. Inom *textanalysen* är däremot hermeneutiken viktig, det är frågan om forskarens egen tolkning av texten. Förförståelsen spelar in men även vad forskaren vill se och inte i texterna. Det som upptog mitt fokus var mina frågeställningar, som alla utgick från syftet. Textens innehåll och dess argument vaskades fram. När det gäller studiens validitet anser jag det vara så att jag gjort det jag kan för att uppnå detta. Reliabiliteten, mitt undersökningsinstruments tillförlitlighet, är det svårare att uttala sig om eftersom textmassan tolkas av mig och de värderingar, den förförståelse och det kontext jag befinner mig i under studiens genomförande (januari 2013 – januari 2014).

9 Resultat

Syftet med studien var att genom metoden textanalys undersöka *vad AIL är* (enligt texterna) och *hur AIL gestaltas på HV* (hur AIL praktiseras på HV enligt texterna) samt *varför AIL tillämpas* (enligt texter på HV:S hemsida), d.v.s. vilka argument en stor utbildningsorganisation som HV använder sig av i sin marknadsföring av begreppet/diskursen AIL. Studien fokuserar också *makt och kunskapsintresse*, bl.a. genom att studera frekvensen av hur AIL presenteras i texterna men också vem/vilka som konstruerar begreppet (social konstruktionism) och vilket kunskapsintresse som företräds.

Resultatet av textanalysen kan beskrivas som att *begreppet arbete inom AIL ej är definierat*, vilket kan *tolkas som ej heller AIL är definierat*. Talet om lärande överröstar talet om arbete i texterna. AIL är starkt knutet till *pragmatismen* och det arbetsbegrepp som föddes i det *tidiga industrisamhället*. Argumenten för AIL är det *förgivettagna goda för utveckling av såväl akademi och samhälle*. Resultatet presenteras inom *tre rubriker*. Först presenteras *kategorier*. Efter varje kategori framgår hur många utsagor den aktuella kategorin innehåller samt hur många ggr dessa utsagor förekommer totalt inom kategorin, ex.vis 10 utsagor/20 ggr. Inom varje rubrik finns också en *rationalitet* för samtliga kategorier framtagen. Dessa innehåller de bakomliggande tankar som ryms inom respektive rubrik. *I sammanfattningen/abstract presenteras f.ö. resultatet i form av rationaliteterna*. Hela materialet bestod av 149 utsagor inom 118 sidor text från hemsidan. Utsagorna sätts inom citattecken för att de klart ska framgå. Efter resultatpresentationen i Tabell 1 och Tabell 2 presenteras också resultat av textanalys vad gäller textens innehåll och frekvens byggt på enskilda utsagor. Låg frekvens innebär att en utsaga nämns 1-2 ggr i hela materialet, medelfrekvens 3-5 ggr och hög

frekvens innebär en frekvens över 6 ggr. (6-9 ggr). Maxfrekvensen för en utsaga var 9 ggr. Efter Tabell 3 behandlas samtliga utsagor/argument ur ett helhetsperspektiv (samtliga 118 sidor utgör underlag).

9.1 Definition av begreppet AIL (vad är AIL i samtliga utsagor)

Dessa 6 kategorier (A-F) behandlar *vad AIL är* enligt texterna. Textunderlaget utgörs av samtliga 149 utsagor. Varje kategori har olika antal utsagor som *tillsammans** förekommer ett *visst antal gånger* i texten.

Tabell 1

Kategori	Antal utsagor	Antal ggr *
A. AIL som gränsöverskridande samverkan mellan skola och arbetsliv	5	7
B. AIL som integration av vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap	4	9
C. AIL som lärprocesser i relation mellan människor i och utanför arbetslivet och akademien	3	6
D. AIL som pedagogisk utbildningsmodell som tar in arbetslivet i utbildningen och förlägger delar av utbildningen till arbetslivet	1	1
E. AIL som pedagogiska frågeställningar i arbetslivet, villkor för lärande, innehåll i lärande samt konsekvenser för individ och organisation	2	2
F. AIL som grundfilosofi för högre utbildning och som övergripande profil som ska präglade hela verksamheten på HV	3	8
Summa utsagor/antal ggr i texten:	18	33

Den *rationalitet* som ryms i ovanstående 6 kategorier är:

AIL är en idé och katalysator för tillväxt och utveckling av den högre utbildningen, arbetsliv och samhälle (lokalt/globalt)

Texterna innehöll väldigt lite information som kan sägas definiera begreppet/dikursen AIL, arbetsintegrerat lärande. Endast i 18 st. (12 %) av de 149 utsagorna fanns relevant information. Även *frekvensen var låg*, d.v.s. 16 utsagor (88 %) förekom endast 1-2 ggr i alla texter/från både styrdokument och policys samt från hemsidan. Överlappningar finns (utsagor går att finna både i styrdokument och policys samt i utsagor från hemsidan). Endast en utsaga (5.5 %) förekom 3-5 gånger (medelfrekvens) och en utsaga (5.5 %) förekom 6-9 gånger (hög frekvens). Utsagorna omnämns *sammanlagt endast 33 ggr*.

9.1.1 Kommentarer gällande frekvens i utsagor inom kategori A-F

Högst frekvens hade utsagan att "AIL är en grundprofil och övergripande profil som ska präglade verksamheten" (kategori F) tillsammans med utsagan "AIL innebär utbyte och integration med arbetslivet" (kategori B). I nära anknytning till dessa utsagor, men inom *låg frekvens*, ligger att "AIL är en grundfilosofi för lärande inom den högre utbildningen och ett

levande begrepp som pekar på en relation till samhället – en övergripande kunskapssyn om hur vi menar kunskap bildas ska genomsyra alla utbildningsprogram och forskningsmiljöer” (kategori F). Inom det lågfrekventa området återfinns också resterande utsagor, som alltså fördelar sig i alla kategorier (A-F). Ord som integration, utbyte, flexibel utbildningsform, arbetslivsnära utbildning, gränsöverskridande samverkan över tid förekommer också. Vidare nämns ordet *arbete*; som i AIL-sammanhang definieras brett och omfattar *olika former för arbete, både betalt och obetalt. Företeelser som hänger ihop med arbetslivet ingår också, som högre utbildning och arbetslöshet*. Ordet pedagogik är också med i flera utsagor. Pedagogik som vetenskaplig disciplin handlar enligt texterna om lärande, påverkan, undervisning, utbildning och socialisation ur ett individuellt, relationellt och strukturellt perspektiv. Pedagogik inom AIL konstrueras till en ”pedagogik som tar in arbetslivet i utbildningen och förlägger delar av utbildning till arbetslivet”. Pedagogik med inriktning mot AIL, sägs vidare handla om ”pedagogiska frågeställningar i arbetslivet”. Här ingår lärandets processer, villkor för lärande, innehåll i lärande och vilka konsekvenser det får för individ och organisation. Fokuserande sammanhang sägs vara ”människans aktiviteter (arbete) och de relationer som finns, uppstår, konstrueras och/eller medvetet skapas i och genom arbete”. Även kontext *utanför traditionellt arbete* uppmärksammas vid några tillfällen i texterna (Vision Högskolan Väst 2012-2015). Företeelser som hänger ihop med arbetslivet, som högre utbildning och arbetslöshet ingår alltså, men motiv till detta saknas vilket bör uppmärksammas. Utgångspunkten är att ”människan är en social, skapande och lärande varelse” och kopplingar mellan praxisrelaterade moment relateras inom AIL till rådande teori och till studentens kunskapsbildning. AIL ska utifrån ”pedagogiska aspekter också utveckla arbetssätt som med utgångspunkt i utbildningens mål främjar studenters möjligheter att integrera vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap”. Integration av vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap står i fokus i lärprocesser tillhörande AIL.

9.2 Gestaltning av AIL på HV och i högre utbildning (hur praktiseras AIL i den sociala praktiken enligt samtliga utsagor)

Dessa 6 kategorier (A-F) behandlar *hur AIL praktiseras* enligt texterna. Textunderlaget utgörs av samtliga 149 utsagor. Varje kategori har olika antal utsagor som *tillsammans** förekommer ett *visst antal gånger* i texten.

Tabell 2

Kategori	Antal utsagor	Antal ggr *
A. Arbetsintegrerade läromodeller	14	32
B. Samproduktion av kunskap och kompetens	3	8
C. Praxisnära forskning i nära samverkan med arbetslivet	25	69
D. Forskning kring arbetslivets kompetensutvecklingsbehov	2	2
E. Nyttänkande och innovativa arbetssätt och entreprenörskap	14	25
F. Lärprocesser utanför det traditionella lönearbetet	2	2
Summa utsagor/antal ggr i texten:	60	138

Den rationalitet som ryms i dessa 6 kategorier är:

Arbetsintegrerade läromodeller som metod för lärande i/på och samlärande mellan akademi och arbetsplats/det postmoderna samhället inkluderat

De texter som involverar AIL i relation till hur AIL gestaltas på HV i synnerhet och i högre utbildning i allmänhet var betydligt fler än de som kan sägas definiera begreppet AIL. Hela 60 st av de totalt 149 utsagorna (40 %) kan kopplas till detta tema. Här återfanns också utsagor som hade en högre frekvens än i det första temat (vad är AIL); fyra (ca. 7%) var högfrekventa (mellan 6-9 ggr i alla texter), 10 st. (ca. 17 %) hade en medelfrekvens (3-5 ggr i alla texter) och resterande 46 (ca 76 %) var lågfrekventa (1-2 ggr i alla texter). De omnämns *hela 138 ggr* vilket får anses vara *mycket* i jämförelse med ”vad är AIL” (33 ggr).

9.2.1 Kommentarer gällande frekvens i kategori A-F

De två högfrekventa utsagorna presenterar AIL på HV och i högre utbildning som ”ett antal metoder och modeller används för att konkretisera AIL i utbildningarna” (kategori A). De modeller som omnämns är i första hand VFU (verksamhetsförlagd utbildning) och Co-op (studier varvat med arbetsperioder av avlönat arbete). Begreppet ”arbetsintegrerade läromodeller” används också. Dessa tillämpas förutom i ovan nämnda VFU och Co-op även genom *mentorskap, fadderföretag, projekt- och examensarbeten*. Till dessa kommer de medelfrekventa utsagorna inom kategorierna A-F. En central sådan utsaga är att HV sedan år 2002 har regeringens uppdrag att leda den pedagogiska utvecklingen av AIL. Detta uppdrag ses som en viktig nationell angelägenhet. AIL ska finnas med i alla utbildnings- och kursplaner vid Högskolan Väst. Till de större mer omfattande inslagen av AIL som VFU och Co-op läggs de utbildningsmodeller som sätter mer ”begränsade strukturella avtryck i enskilda kurser/kurspaket” där akademiska studier integreras med arbetslivsperspektiv och arbetslivserfarenheter. Tillsammans med arbetsliv och andra lärosäten avser Högskolan Väst även att utveckla *nationellt och internationellt partnerskap för lärande och kunskapsutveckling*. Det talas om ”samproduktion av kunskap och kompetens för det nya arbetslivet”. Ett s.k. ”tredje generationens samverkan” diskuteras i ett holistiskt perspektiv (en ny generations utbildnings- och forskningsmiljöer). Med den tredje generationens samverkan förväntas nämligen AIL-konceptet ”riva ner de traditionella gränsdragningarna mellan forskning, utbildning och arbetsliv”. WACE (The World Association for Co-operative Education and Work) är den internationella arenan för AIL och samverkan mellan HV och WACE är enligt texterna viktig för hur framgångsrik HV blir inom AIL. AIL är också viktigt vad gäller den forskning som ska bedrivas vid HV. Till de utsagor som används relativt många gånger (medelnivå) och som kan sägas vara av övergripande karaktär hör att ”AIL som forskningsfält har två inriktningar”, nämligen: 1.) ”olika former för lärande i arbetslivet” och 2.) ”olika sätt att arbetslivsanknyta högskoleutbildningar”. Vidare omnämns att forskningen ska ske i ”nära växelverkan med arbetslivet”; att forskningen ska vara praxisnära och tillämpningsbar. Den ska också ”undersöka villkoren för lärande i arbetslivet” och ”utmana och övervinna hinder för lärande i arbetslivet”.

Forskningen ska knyta an till för samhället viktiga utvecklingsområden. Samverkan inom och med regionen anses vara av ”avgörande betydelse”.

De *lågfrekventa utsagorna* (kategori A-F) behandlar bl.a. hur forskningen ska bedrivas vid HV. Här refereras ofta till uppbyggande av ”kreativa” och ”kollektiva” s.k. ”vitala forskningsmiljöer” med AIL bl.a. genom samverkan med industri och offentliga aktörer. En av dessa, produktionstekniskt centrum; PTC, omnämns ha en stor betydelse för den svenska industrins konkurrenskraft. Partners finns både inom högskolan/högskole- och universitetsvärlden samt i offentlig och privat sektor. Forskning inom AIL anses ha ”stor samhällelig relevans”. De vitala forskningsmiljöerna benämns som AIL-plattformar. PTC är en sådan miljö. Övriga AIL-plattformar som finns vid HV är riktade mot vård och omsorg (NU-akademien Väst) samt skola och utbildning (Skolakademien Väst). Ambitioner finns att utöka antalet AIL-plattformar. AIL-plattformarna är Högskolan Västs koncept för att skapa dessa kreativa och kollektiva miljöer, de ska utgöra ”centrum i innovationssystemen och centrum för skapande av gemensam kunskaps- och kompetensproduktion”. Genom samarbete inom plattformen får olika partners och forskare direkt tillgång till en miljö där man ”tillsammans med övriga parter formulerar forskningsproblemen” och ”gemensamt utför studier och prövar forskningsresultaten”.

Implementering och spridning av forskningsresultaten är till stor del integrerade i forskningsprocessen; och ”vinsten för de engagerade parterna kan inte överskattas, genom att de ömsesidigt och kompletterande bidrar med sina respektive kunskapsprofiler, kompetenser och andra resurser investerar parterna på så sätt i nya effektiva och hållbara handlingsmodeller för god samhällsutveckling och ökad tillväxt”. Denna del av forskningen kan kopplas till ”kompetensutveckling på arbetsplatsen”. Det finns också en annan del; som hanteras av LINA = Lärande i och för det nya arbetslivet. Utsagor om LINA = ”Lärande i och för det nya arbetslivet; där det bedrivs forskning kring och kopplingar mellan arbetslivets kompetensutvecklingsbehov och arbetsplatsens och akademins lärande”, har också relativ hög frekvens i texten. Det har även texter om den s.k. Kunskapstriangeln.

”Kunskapstriangeln är en tankemodell för den högre utbildningens uppdrag och innovationsstrategier”. Modellen har tre delar; utbildning-forskning-samverkan med en integrerad kärna = AIL. ”Högskolan Väst arbetar inte enbart med de tre sidorna i kunskapstriangeln utan med det som triangeln innehåller; den integrerade kärnan. Där finns vår helhetssyn, inom vilken ryms den kunskapssyn som manifesteras i vår profil Arbetsintegrerat lärande.” (ur Verksamhetsplan 2013-2014 vid Högskolan Väst). AIL-plattformarna anges f.ö. som metod och arbets sätt för en utveckling av kunskapstriangeln.

Forskningsområdet AIL = ”allt lärande som på något sätt sker i samband med eller knyter an till aktiviteter som betecknas som arbete – även sådant arbete som inte betecknas som lönearbete”. ”Utgångspunkten är människan som social, skapande och lärande varelse”. Ordet entreprenörskap nämns också i texterna, dock utan djupare reflektion i relation till det traditionella lönearbetet, är min mening. ”Fokuserade sammanhang är människans aktiviteter

(arbete) och de relationer som finns, uppstår eller konstrueras och/eller medvetet skapas i och genom arbete eller i områden utanför det som traditionellt räknas som arbete”.

Studier inom forskningsområdet AIL genomförs i sammanhang med etablerade professioner, yrken och verksamheter, likväl som på nya yrken och nya sätt att organisera arbete inom olika verksamhetsfält. Informatik och digital utveckling nämns ex.vis (nu är vi åter i mer lågfrekventa delar av texten). ”Här studeras hur ”professionella, institutionella och kulturella gränser utmanas, tolkas, ifrågasätts och förändras, liksom förståelsen av vad som är professionell kunskap och kompetens agerande. Till området hör också lärande inför arbetsliv, där studier av högskoleutbildning särskilt fokuseras.” (Forskningsstrategier). Exempel på detta är lärprocesser och kunskapsutveckling kopplade till teknologisering och samhällsförändring.

I dagsläget (2013) finns två examinerande forskarutbildningar inom AIL vid HV: en mot pedagogik och en mot informatik. AIL-plattformarna har dessutom stödfunktioner, som Venture cup, Drivhuset 24, entreprenörsutbildning, förinkubatorsverksamhet samt extern samverkan med Connect Väst, Almi Väst, Innovationskontor (Chalmers) och Innovatum. En innovationsrådgivare är utsedd av rektor vid HV. Entré AIL är en annan stödjande miljö, där studenter och avnämndare träffas och etablerar kontakt runt samarbeten. Vidare finns Kreativt centrum, som erbjuder en god infrastruktur för studenten där han/hon kan förverkliga nyskapande idéer med hjälp av digitala media och andra konstnärliga verktyg och uttrycksformer. Studenten ska enligt texterna ha ”stort inflytande över innehållet i sin utbildning inkl. AIL-delarna i utbildningen”. ”Genom sina AIL-erfarenheter vidgar våra studenter sina akademiska kunskaper och förbereder sig för arbetslivet samtidigt som de får erfarenheter och insikter att ta med till högskolan” (ur Verksamhetsplan 2013-2014). Genom utbildningarnas innehåll och upplägg uppmuntras såväl studenter som lärare kontinuerligt till nytänkande och innovativa arbetsätt. Studenterna blir via AIL-konceptet ”väl förberedda för arbetslivet, och de får en fördel gentemot studenter som ej erfar detta i sin utbildning, då ”de nått längre i sitt lärande och deras kunskaper blir till förståelse och stannar kvar på ett verkligare och bättre sätt genom AIL”. Studenterna får slutligen via AIL-inslagen ”ett vidgat perspektiv på lärande i arbetslivet och lär sig att se hur det påverkar hela samhället och hur samhället i stort formar förutsättningar för lärande och arbete”. Personalen/lärare vid HV ska vidare inspireras till arbete med AIL. Det ska finnas tydliga incitament för anställda att arbeta med AIL. Förmåga och vilja till utveckling av AIL ska också vara meriterande vid lärarrekrutering. Lärare och andra anställda vid HV ska erhålla influenser (av AIL) relaterat till utbildning i bl.a. branschråd knutna till program, extern representation i programråd, nämnder och andra samverkansgrupper kopplade till olika utbildningsområden. Två forum nämns exempelvis; Nätverket för regionalvetenskap och entreprenörskap samt Uddevallasymposiet (internationellt kontaktnät).

Till de *lågfrekventa delarna* (1-2 ggr) av texten hör just också begreppet *innovation*. Innovation är det som förväntas ske genom dagliga möten (bl.a. i AIL-plattformarna) mellan praktiker, forskare och studenter. Innovativ utveckling går nämligen enligt texterna

(Forskningsstrategier) via en etablerad verksamhet inom privat eller offentlig sektor. ”Hög akademisk kvalitet och existerande kunnande i samhället ” ka integreras i HV:s forskning och utbildning och vägen till tillämpning av ny kunskap blir härigenom kort.

Kurser bl.a. i entreprenörskap och nyttiggörande av forskningsresultat planeras att genomföras. Nyföretagarcentrum Väst ger rådgivning och coachning inför start av eget företag (målgrupp studenter). FAP = Forum för arbetsintegrerat lärande och pedagogisk utveckling, är en central del när det gäller de anställdas kompetensutveckling inom AIL. AIL ingår också som del i högskolepedagogiska kurser som ges för personal vid lärosätet (målgrupp personal). ”Ömsesidig kommunikation och kunskapsutbyte med andra samhällsaktörer” är viktigt för Högskolan Väs, som också löpande vill anordna föreläsningar och seminarier för allmänheten. Studenter uppmanas också till ”respektfulla möten med människor och samhälle”. I det sammanhanget används gärna begreppen entreprenörskapande och entreprenörsmakande. I vissa profilerade utbildningar hanteras entreprenörskap som ett förhållningssätt och en verksamhetsförberedelse relaterad till de branscher utbildningen riktar sig mot (ex. Filmproduktion, 3D-animation och visualisering).

Vissa andra utbildningar i ordinarie utbud innehåller moment som tillgodoser grundbehov för företagande. ”Genuint entreprenörskapande anses vara de kompetenser och förhållningssätt som behövs för att individen själv eller tillsammans med andra ska kunna förverkliga sina idéer och omsätta dessa i ekonomiska, sociala eller kulturella sammanhang” (ur Forskningsstrategier).

9.3 Argument för AIL (i samtliga sidor text, 118 sidor)

Tabell 3

Dessa 5 kategorier (A-E) innehåller de *argument för AIL* som förekommer i *hela textunderlaget* (ej enbart de 149 utsagorna). Varje kategori har olika antal utsagor som *tillsammans* * förekommer ett *visst antal gånger* i texten.

Kategori	Antal utsagor	Antal ggr *
A. AIL ska omsluta alla delar av samhället (nationellt och internationellt)	13	38
B. AIL som gyllene medelväg mellan anställningsbarhet och studenter med kritiskt förhållningssätt	3	21
C. AIL som framgångsnyckel för akademi och arbetsliv i samverkan	20	33
D. AIL som något gott för både akademi och arbetsliv (nationellt och internationellt)	17	66
E. AIL som dynamisk kraft som skapar konkurrenskraft	3	16
Summa utsagor/antal ggr i texten:	56	174

Den *rationalitet* som ryms i ovanstående 5 kategorier är:

AIL som det förgivettagna goda för utveckling av akademi och samhälle nationellt och internationellt/också i det nya arbetslivet/utanför lönearbete/ i det post-moderna samhället

9.3.1 Kommentarer gällande frekvens utsagor i kategori A-E

Här redovisas de argument för AIL som återfinns bland samtliga 118 sidor text i samtliga kategorier A-E ovan. Antalet utsagor var 56 st. och de förekom i samtliga redovisade dokument (se 8.1 Datainsamling samt 8.2 Tillvägagångssätt och bearbetning av data i detta arbete). De nämns sammanlagt 174 ggr vilket kan anses vara en *massiv argumentation*. Argumenten är *fördelar för högskolan och högskolevärlden nationellt och internationellt i sig* (utbildning och forskning), *samverkanspartners* inkl. deras personal etc inom offentlig och privat sektor, *arbetslivet i sig, studenter samt anställda* (lärare och administrativ personal) vid HV. Utgångspunkt bland argumenten kan sägas vara att HV har regeringens uppdrag att leda den pedagogiska utvecklingen av AIL 2002, vilket anses vara en viktigt nationell angelägenhet.

Högskolan Väst vill vara (Högskolan Väst, 2013 e):

en utmanande högskola med tydligt fokus på studenten och lärandet. Vi är kända som en akademi som präglas av hög kreativitet och professionalitet. Högskolans identitet bärs av ett tydligt bildningsperspektiv, arbetsintegrerat lärande samt praxisnära tillämpningsbar forskning av bästa internationella klass (Portalparagraf i Vision 2012 - 2015)

Fler exempel på liknande argument är utsagan ”Högskolan Väst ska vara en medelpunkt i regionen för kunskapsbyggande, medborgerlig bildning och livslångt lärande”. Även utsagan om ”utbyte och integration med arbetslivet” och ”ömsesidig kommunikation och kunskapsutbyte med andra samhällsaktörer”, samt ”efterfrågestyrt utbud av uppdragsutbildningar och kompetensutvecklingsinsatser som fyller arbetsmarknadens behov” pekar på argument som alla ger fördelar med AIL för HV i sig, liksom att AIL ska vara ett ”levande begrepp som pekar på en relation till samhället – en övergripande kunskapssyn om hur vi menar kunskap bildas ska genomsyra alla utbildningsprogram och forskningsmiljöer”. Den forskning som ska genomföras vid HV ska också utgå från idén om samverkan: ”tillsammans med arbetslivet ska AIL-plattformar utformas för samproduktion av kunskap”. Forskningen ska alltså bedrivas i ”nära växelverkan med arbetslivet” och den ska ”knyta an till för samhället viktiga samhällsområden”. Det sägs också att ”samverkan inom och med regionen blir av avgörande betydelse” samt att ”arbetslivet och tillvaron runt arbetsliv förändras snabbt med stora strukturförändringar, omställningsprocesser och ökad rörlighet” (ur Forskningsstrategier). Dessa argument kan alla sägas tala för *tillämpbar och praxisnära forskning*. Med andra ord ska forskningen vid Högskolan Väst vara till nytta för det omgivande samhället i allmänhet och det nya arbetslivet i synnerhet. ”Forskning runt arbetskraftens och branschens dynamik och rörlighet liksom den snabba utvecklingen av yrken, nya yrken och nya verksamheter” ska stå i fokus liksom medvetenheten om förändringskompetens, här uttryckt genom utsagan ”att förändras och lära individuellt och

organisatoriskt tar allt större plats i arbetsinnehållet” (ur Forskningsstrategier). Entreprenörskapande anges vara ”en del av innovationsprocessen, den är komplex och ges näring av utmanande motstånd samt frodas i kreativa och kollektiva miljöer”; Högskolan Väst vill vara en sådan kreativ och kollektiv miljö både för studenten i hans/hennes lärande men även för de partners som ingår i den aktuella AIL-aktiviteten (ur Kunskapstriangeln).

Samhällets krav på förändring av högre utbildning oroar men HV ser också möjligheter: ”Bolognareformens krav på högre utbildning och studenters anställningsbarhet föder motstridiga reaktioner”. ”Anställningsbarhet ställs mot uppdraget att högskolan ska ha ett kritiskt förhållningssätt till samhällsförändring” (ur Forskningsstrategier). Här vill man gå en gyllene medelväg mellan krav på anställningsbarhet och studenter skolade i kritiskt förhållningssätt: ”HV vill kombinera en omvärlds- och professionstillvänd samverkan med kritiskt förhållningssätt/en dialog mellan akademi och omvärld” (ur Forskningsstrategier men detta går också att utläsa i Portalparagraf i Vision 2012-2015) och AIL ses som nyckeln till framgång för alla parter vilket blir ett mycket starkt argument. AIL är alltså en nyckel till Sveriges konkurrenskraft men man ser också samverkan med partners internationellt vad gäller AIL som en förutsättning för hur långt man kan komma: ”WACE – den internationella arenan för AIL och samverkan mellan HV och WACE viktig för hur framgångsrik HV blir inom AIL”.

Argument för AIL ur ett *studentperspektiv* ligger också nära samtliga AIL-aktiviteter som genomförs på olika utbildningsprogram, kurser och genom annat utbyte som sker med arbetslivet vid HV. AIL-konceptet avser att ”utveckla arbetssätt som med utgångspunkt i utbildningens mål främjar studenters möjligheter att integrera vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap”. Studenten ska vara delaktig i allt som rör AIL (ur Strategier kopplat till Vision 2012- 2015). Genom utbildningarnas innehåll och upplägg ”utmanas studenter kontinuerligt till nytänkande, ifrågasättande och innovativa arbetssätt”. Studenter uppmanas också till ”respektfulla möten med människor och samhälle. I sammanhanget använder vi gärna begreppen entreprenörskapande och entreprenörsmakande” (ur Forskningsstrategier). Studenten, men även HV, har vidare fördelar genom målet att ”tillsammans med arbetsliv och andra lärosäten utveckla nationellt och internationellt partnerskap för lärande och kunskapsutveckling” (ur Verksamhetsplan, Strategier kopplat till Vision 2012- 2015 samt Kunskapstriangeln).

För de *anställda*; lärarna vid HV kan AIL innebära inspirerande möten men studenter och partners; men även spännande nya arbetssätt. Argumenten är bl.a. att ”HV ska vara en lärande organisation med systematiskt utvecklingsarbete inom internationalisering, AIL och pedagogisk utveckling (FAP)”, Vidare anges att ”Förmåga och vilja till utveckling av AIL meriterande vid lärarkrytering” och att det ska finnas ”tydliga incitamenten för anställda att vilja arbeta med AIL” (ur Strategier kopplade till Vision 2012 – 2015).

HV har vidare blickarna utåt mot internationella aktörer; AIL-området är viktigt ur ett internationellt hänseende: ”integration mellan lärande och arbetslivserfarenheter gynnar konkurrenskraft och dynamisk utveckling – inte minst i EU-perspektiv” (ur

Forskningsstrategier). De argument som anges för det omgivande samhället har dels med kunskap om arbetsintegrerat lärande och dels med fördelar för svensk konkurrenskraft att göra. Exempel på dessa argument är: ”AIL är en grundfilosofi och ett levande begrepp som pekar på en relation i samhället, en övergripande kunskapssyn som genomsyrar alla utbildningsprogram och forskningsmiljöer” samt ”hög akademisk kvalitet och existerande kunnande i samhället ska integreras i forskning och utbildning” (ur Forskningsstrategier). Som en övergång till argument för *samhällsnytta* kan också denna utsaga tolkas: ”Högskolan har inget kunskapsmonopol, däremot ett växande ansvar att tillsammans med olika samhällsaktörer utveckla ny kunskap och kompetens för att mera effektivt gynna en god samhällsutveckling” (ur Forskningsstrategier och Kunskapstriangeln). Ambitioner att också AIL ska omsluta alla delar av samhället, inte enbart arbetslivet kan denna utsaga tolkas som: ”forskningsområdet AIL = allt lärande som på något sätt sker i samband med eller knyter an till aktiviteter som betecknas som arbete – även sådant arbete som inte betecknas som lönearbete”. Detta argument för AIL ligger nära denna breda begreppsförklaring: ”utgångspunkten är människan som social, skapande och lärande varelse” samt ”fokuserande sammanhang är människans aktiviteter (arbete) och de relationer som finns, uppstår, konstrueras och/eller medvetet skapas i och genom arbete” (ur Forskningsstrategier).

Sammanfattningsvis vad gäller argument för AIL är att AIL ska omsluta *alla delar av samhället*. ”Forskningsområdet AIL = allt lärande som på något sätt sker i samband med eller knyter an till aktiviteter som betecknas som arbete – även sådant arbete som inte betecknas som lönearbete” (ur Forskningsstrategier). Detta argument för AIL ligger nära denna breda begreppsförklaring: ”utgångspunkten är människan som social, skapande och lärande varelse” samt ”fokuserande sammanhang är människans aktiviteter (arbete) och de relationer som finns, uppstår, konstrueras och/eller medvetet skapas i och genom arbete”. AIL kan alltså tolkas som det *förgivettagna självklart goda* för HV; studenter och personal, det omgivande samhället med alla de samverkanspartners som finns runt AIL-aktiviteter nationellt och internationellt. ”Integration mellan lärande och arbetslivserfarenheter gynnar konkurrenskraft och dynamisk utveckling – inte minst i EU-perspektiv”.

9.4 Övrigt

Kommentar utsaga om AIL i en av rektors krönikor vid HV (se sida 17 i detta arbete): Utsagan: ”Vår AIL-profil och våra prioriteringar för att fylla relevanta samhällsbehov är viktiga orsaker till de goda siffrorna, och dessutom är den akademiska kvaliteten i verksamheten hög”. I ovanstående utsaga är det fullt möjligt att läsa in AIL som ett tungt argument för Högskolan Väst att rekrytera studenter till lärosätet. AIL-profilen kopplas dessutom samman med lärosätets prioriteringar att *fülla relevanta samhällsbehov* vilket också stärker idén om *praktiknära utbildningar i samhällets tjänst*. Detta argument kan också kopplas samman med det sista argumentet i föregående stycke; AIL som det *förgivettagna självklart goda* som i sin tur bygger på idén om framgång för såväl studenter och omgivande samhälle och andra argument i samma fåra. Argumentet ”AIL är en övergripande profil” är f.ö. en *högfrekvent utsaga*.

10 Resultatdiskussion

Här diskuteras resultaten utifrån studiens frågeställningar:

1. Vad AIL är enligt de 149 utsagorna i texterna
2. Hur AIL gestaltas i den sociala praktiken enligt de 149 utsagorna i texterna
3. Varför AIL används/argumenten för AIL i samtliga 118 sidor texter

Resultatet diskuteras med hjälp av begreppen *diskurs, makt och kunskapsintresse samt socialkonstruktionism*. De *rationaliteter som återfinns inom diskursen* som helhet utgör centrala utgångspunkter i diskussionen. Reflektioner till uppsatens delar Inledning, Bakgrund och Tidigare forskning kommer också att göras. Mina egna reflektioner är invävda på de ställen där det enligt min mening är lämpligt att göra så. Detta motiveras av den metod studiens resultat diskuteras på, d.v.s. den *kreativa process* som den kritiska teorin förespråkar. Forskarens fantasi, kreativitet, beläsenhet och analytiska som tolkande förmåga ska lockas fram och användas, enligt Alvesson & Sköldberg (2010, s. 326).

Att också se det som omedelbart inte uppenbarar sig i texterna (de dolda delarna av diskursen) har varit ledstjärna i studien. Ett av de viktigaste resultaten i denna studie är *det utsagorna säger att AIL är och det utsagorna säger angående hur AIL tillämpas (gestaltas, praktikseras)* inom diskursen AIL/WIL.

Flera gånger påstår utsagorna att AIL ska tillämpas på ett visst sätt men detta återfinns sedan inte i den sociala praktiken. Detta kommer att uppmärksammas särskilt då detta kan tillföra begreppet AIL det *flersiktiga seende* Gorz (2001, s. 39) förespråkar inför framtiden: ”Det viktigaste är att förändra vårt seende, så att vi i den värld som håller på att dö och förändras lär oss urskilja fröna till andra möjliga världar”. Först behandlas dock studiens *explicita resultat*; dess *förhärskande diskurs*, vilket är fullt möjligt att förstå genom pragmatismen (Mården, 2002, s. 19).

10.1 Vad är AIL enligt textanalysen

Relativt få utsagor (18 av 149) i studerade texter behandlade *vad AIL är* vilket överensstämmer med tidigare forskning. AIL är verkligen svårt att definiera. Ingen *vilja* att definiera det verkar heller ha funnits bakåt i tiden heller vilket bekräftas av Thång (2004, sid. 9). Han skriver att det kanske inte vare sig är nödvändigt eller ens meningsfullt att försöka göra detta. Under paraplybegreppet AIL ska allt kunna inrymmas och inordnas parallellt med forskning och praktik inom AIL, som också ska reformera pedagogiken för lärande i högre utbildning (Olsson, 2010, s. 43 samt Theliander & Mårdén, s. 74). Svepande formuleringar som ”gränsöverskridande samverkan mellan skola och arbetsliv”, ”integration av vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap”, ”lärprocesser mellan akademi och arbetsliv” dominerar. Även idén om att ”AIL är en övergripande profil som ska präglade hela verksamheten på Högskolan Väst” tillhör de formuleringar som används mest. Partners är akademi och

arbetsliv. Marknadsföringen av begreppet AIL är massivt genom alla de texter som möter allmänhet och studenter via HV:s hemsida.

Smith et al. (2009, s. 9) definition av AIL är också mycket brett:

Learning which is embedded in the experience of work, which may [involve] work which is unpaid; or full-time or part-time, or formally endorsed as part of a university course; or extra-curricular and complementary of studies; or totally independent of studies; in the past, present, or future; and which is made meaningful for a student when reflected upon terms of personal learning and development occurring as a part of career development learning experience or course-related process.

Definitionen kan sägas omfatta allt formellt och informellt lärande som hjälper studenten att reflektera kring lärprocesser i *teori* och *praktik*, i tiden, i den utbildning han eller hon genomgår. Definitionen är också möjlig att sättas i relation till resultatet i denna studie och vad AIL är (talet om AIL) nämligen ett begrepp i ständig omvandling. De *fynd* som kan sägas ha framkommit i analysen gällande denna frågeställning (talet om vad AIL är) handlar om att HV inte bara talar om relation mellan akademi och arbetsliv utan även om relationen mellan *akademi och omgivande samhälle*. Forskningsområdet AIL ska ju enligt Forskningsstrategier vända sig mot ”allt lärande som sker i samband med eller knyter an till det som betecknas som arbete – även sådant arbete som inte betecknas som lönearbete”. Även *företeelser i anslutning till arbetslivet, som högre utbildning och arbetslöshet omfattas*. Här finns alltså en underförstådd önskan om att AIL ska nås även av de människor som Gorz (2001, s. 67) talar om, *de utan arbete*. Denna önskan är dock inte lika enkel att tolka in i målen för den AIL-forskning som ska äga rum på HV (men självklart erbjuder HV också arbetslösa utbildning).

Där återfinns *två huvudinriktningar*; utveckling av metoder (praktisk inriktning) samt frågor om lärande och utveckling och synen på kunskap (teoretisk inriktning). Den senare teoretiska inriktningen är inte tillämplig särskilt mycket vare sig nationellt eller internationellt enligt forskningsöversikt i Bartkus och Higgs (2011, s. 77). Målet för AIL-forskning världen över är också pragmatiskt inriktat enligt författarna, som föreslår att forskningsresultaten/teorierna ska vara användbara för de partners som ingår i samverkan, användarvänliga också språkmässig samt att de ska *generera trovärdig kunskap för användare*. Först det *övergripande målet*, att resultaten ska vara användbara för både studenter, arbetsgivare, utbildare och samhälle i stort, kan sägas tangera de enorma problem exempelvis Gorz (2001, s. 25) beskriver med massarbetslöshet världen över och stort behov av att skapa alternativ till lönearbete. Här är det också på sin plats att återvända till Karlsson (2011, s. 7) och hans *tankar om arbete och arbetsbegreppet*. En första skiljelinje går mellan en subjektiv eller objektiv grund för arbete (den arbetandes upplevelse av arbete alt. vad är arbete). En andra skiljelinje går mellan de som förespråkar ett enda respektive flera arbetsbegrepp (ett enda har varit det vanliga inom samhällsvetenskaplig forskning). Den tredje skiljelinjen går mellan att betrakta arbete som ”en uppsättning i sig eller som de aktiviteter som försiggår inom ramen för vissa sociala

relationer” (Karlsson, 2011, s. 8). Det finns ytterligare en, en fjärde skiljelinje. Den går mellan de som talar om arbete utifrån ett ontologiskt alt. empiriskt grundat resonemang. Förenklat: de som ser *arbetets plats i människans liv, utveckling och överlevnad* och de som ser *arbetets plats utifrån faktiska manifestationer i sociala sammanhang*.

Till begreppet *arbete* tillför nu Karlsson (2011, s. 9) begreppen *passion och exploatering*. Dessa tre begrepp går att sammanföra i en övergripande analys av arbetsbegreppet. *Passion* är enligt Cardon (2009, citerad i Karlsson, 2011, s. 9) en positiv intensiv känsla. Intensiva känslor kan också vara negativa, ex.vis känsla av vrede och ilska. Mindre intensiva känslor eller neutrala känslor kan också vara positiva eller negativa. Fourier (1772-1837) var en fransk utopisk socialist. Fourier (1808, citerad i Karlsson, 2011, s. 9) menade att människan befrias när passionerna befrias. Fullt utvecklade och utlevda passioner leder till social gemenskap och harmoni. Samtidigt bygger denna harmoni på tävlan, rivalitet och konflikter (Karlsson, 2011, s. 10). Passioner som motarbetas får en negativ följd för människa och samhälle. Passionerna finns alltså i dubbel form. Passionerna i sig kan finnas i stort sett för vad som helst. Fourier antyder att när väl passionerna släpps loss från civilisationens tvångströja, kan de utvecklas till gränslös mångfald. Här omfattas såväl individ som samhälle och Fourier utvecklar sitt passionsbegrepp på ett intressant och spännande sätt är min mening. Arbetslivet ska ex.vis omfattas av *lust*. Han ansåg att livet är en utdragen pina för den som måste utföra ett arbete som inte är präglad av lust (Fourier, 1808, citerad i Karlsson, 2011, s. 11). I detta ”passionerade” samhälle, som Fourier kallar för *Harmonin*, ska den enskildes arbete vara ett uttryck för den personliga kombinationen av passioner. Ingen arbetsuppgift ska vara längre än ett par timmar; då människan behöver omväxling för att passionen och intresset för arbetet ska kvarstå. Att skapa en omväxlad arbetsdag där människan får arbeta med det hon tycker om, också i grupper, återfinns också i Fouriers samhälle. När Karlsson presenterar begreppet *exploatering*, finns även här flera definitioner. Shelby (2002, citerad i Karlsson, 2011, s. 14) har skapat en grundläggande begreppsöversikt: ”Personen eller gruppen X exploaterar personen eller gruppen Y om

- (a) Y tvingas göra en uppoffring som resulterar i en förmån för X; och
- (b) Skaffar sig en fördel genom ett maktövertag som X har över Y”

Edwards (1986, citerad i Karlsson, 2011, s. 16) resonerar runt lönearbete som en exploaterande arbetsform med arbetsgivaren som exploitören och arbetstagaren (lönearbetaren) som den exploaterade. Tilly (2000, citerad i Karlsson, 2011, s. 16) hävdar att exploatering bara är ett grundläggande element i en generell teori om ojämlikhet och dess produktion. Exploateringsbegreppet får här ett större tillämpningsområde, det får en bredare och mer samhällelig inriktning. Karlsson (2011, s. 16) anser att Edwards smalare exploateringsbegrepp är mest lämpligt om man ska *studera passion och exploatering i den konkreta arbetsprocessen*. Vill man studera *passion och exploatering i relationer som rör arbete och liv* i vidare mening är Tillys exploateringsbegrepp det mest lämpliga enligt författaren (möjligen bäst också när det gäller AIL? – min anm.). Karlsson (2011, s. 20)

nämner också att begreppen passion och exploatering vid en första anblick kan verka oförenliga men i relation till arbete blir de möjliga att använda i analyser av arbete. Det är fullt möjligt att vara passionerad och exploaterad men också att vara passionerad men inte exploaterad. Man kan också vara opassionerad och exploaterad eller opassionerad och inte exploaterad. Om begreppen *arbete, passion och exploatering ska tillämpas på AIL-begreppet*, öppnas fler möjligheter. En sådan analys med en intuitiv tolkning skulle kunna vara *att det inom den förhärskande delen av AIL-diskursen finns en implicit önskan om det självklart goda arbetet, till för den passionerade människan/studenten i en icke-exploaterande (arbets-) miljö*. Detta manar till eftertanke. Avser AIL-diskursen förmedla just detta eller något annat?

Arbete är en ”stor diskurs” (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 14) och begreppet *arbete* i arbetsintegrerat lärande bör ges samma status och uppmärksamhet som lärande. Först genom ett jämfällt förhållande dem emellan blir AIL balanserat och därmed ökar AIL i trovärdighet. Ljung (2004, s. 317) men också Gamble et al. (2011, s. 535) påtalar behovet av nytänkande vad gäller akademi och övergång från ett gammalt arbetsparadigm mot ett nytt sådant. AIL kan mycket väl vara ett redskap i denna process, också enligt utsagorna (även om det är delvis vagt uttryckt). Mer än ”prat” kan man dock inte säga att denna AIL-inriktning består av fram tills dags dato. Praktiken, i form av *talet om vad man säger att man gör*, är svår att finna.

10.2 Hur AIL gestaltas i den sociala praktiken enligt textanalysen

Den del av AIL-diskursen som handlar om det som *gestaltas*, det som *utförs i praktisk handling* enligt utsagorna (60 av 149) består till övervägande del av idén om AIL som *arbetsintegrerade läromodeller och praxisnära forskning i samverkan med arbetslivet*. Dominansen av talet som *AIL relaterat till görande* i praktiken (pragmatism) är *överväldigande*. Visserligen talas det också om nytänkande och innovativa arbetsätt och entreprenörskap men underförstått här är relationen till omgivande arbetsliv, som det ser ut *idag* och hur i första hand *arbetsprocesser förändras*. Sambandet mellan *AIL och yrkesutbildning* ter sig starkt. Att AIL ska öka studenternas möjligheter till arbete i den hårda konkurrensen om arbetstillfällen råar det ingen tvekan om. Kopplingen till politiska mål ter sig också starka i.o.m. regeringens uppdrag att HV ska utveckla AIL till nytta för både nationella och internationella aktörer inom högre utbildning samt omgivande samhälle/arbetsliv. Huvudfåran i diskursen AIL, sprungen ur en riksdagsmotion formulerad av sex västsvenska socialdemokrater i början av 80-talet (Motion 2002/03:Ub488), kan ses som *utveckling av pedagogiska läromodeller*. Detta kan också tolkas som att *anpassa akademien* efter förändringar gällande arbetskraftens kompetens och arbetslivets behov av kompetens. De läromodeller som funnits mest lämpade för uppdraget är de *situerade läromodellerna* där man *lärt i ett kontext* (Thång, 2004, s. 14). Det *livslånga lärandet*, där studier och arbete varvas, finns enligt också på agendan i ett samhälle där många är eller riskerar att bli arbetslösa, menar Thång (2004, s. 14). Gorz, (2001, s. 88) mer ”positivt” (?) laddade begrepp *att bli arbetsbefriad* återfinns dock inte i studerade texter inom diskursen AIL. Den arbetsbefriade förväntas, enligt mig, troligen själv lösa sin situation

genom att skaffa en utbildning och därmed göras anställningsbar. Arbetslösheten kopplas till individ och individens kompetens och inte till *förändringar i arbete på systemnivå*.

Det finns dock *fynd* även inom talet om hur AIL gestaltas/praktiseras vid HV och det är talet om lärprocesser *utanför det traditionella lönearbetet*. Frågan är hur intressant denna gren av AIL är för beslutsfattare/politiker. Möjligen vill man hellre se studenter som anpassas till rådande arbetsliv än arbetslösa? Eller för att referera till Mårdén (2002, s. 27) där han under sammanfattning menar att AIL också måste kunna innebära *bildningsambitioner, moralisk resning, välbefinnande, sökande av i möjligaste mån djupare mening med livet* etc. Frågan är bara vem som ska ha dessa mål i åtanke; arbetsgivarna eller den enskilda människan i projektet det livslånga lärandet? Och var kommer akademien in? Exempel på att forskningen ägnar sig åt det *arbetsbefriade samhället* ryms inte i studerade texter. Lärmodellerna som krävs för omställningar av personal i arbetslivet är dock av vikt och ett växande antal läromodeller finns det mycket av i studerade texter. Co-op (cooperative learning), verksamhetsförlagd utbildning, mentorskap etc. är exempel på att man *gör* (gestaltar/praktiserar) *det man talar om* att man ska göra.

Studiens resultat avviker inte från resultat av tidigare forskning avseende vad AIL är och hur det gestaltas i utbildningen. Lärmodellerna, inkl. det situerade lärandet och det *praktiska kunskapsintresset* står i centrum. Mårdén konstaterade redan i sin forskningsrapport (2002) behovet att fördjupa innebörden och komma ifrån det nyttobetonade men lite verkar ha gjorts för att bredda begreppets innebörd både i text och social praktik. Även WIL ingår i denna samstämmighet bör sägas. AIL (WIL) är ett koncept för att utveckla samverkan mellan akademi och omgivande samhälle, företrädesvis arbetslivet (lönearbete). Idén om att kombinera tanken om anställningsbarhet med tanken om kritiskt förhållningssätt i högre utbildning (ur Portalparagraf Vision 2012-2015) återfinns också inom denna studies resultat, men mycket återstår när det gäller att förverkliga detta. Här ligger också en utmaning inom AIL. *Utbildning och arbete* har vidare varit sammanbundna med varandra sedan en mycket lång tid tillbaka. Freidson (2001, s. 13) beskriver historien om utveckling av *professioner* från medeltiden och framåt, professioner knutna till de tidiga universiteten i Europa. Dessa professioner som från början endast var tre till antalet (prästen, juristen och läkaren) var och är fortfarande hårt knutna till yrkespraktiken. Med tiden har professionernas antal vuxit i mängd, för att inte tala om alla de yrken som inte krävt professionernas traditionellt hårt knutna band mellan akademi och samhälle. Många yrken har funnits länge och överlever länge medan andra föds och dör snabbare. Idag, med de krav arbetslivet ställer på det globala samhället är självklart banden mellan akademi och professioner/arbete viktigare än någonsin. Freidson (2001, s. 81) beskriver ingående hur den fria marknaden, byråkratin och yrkesmarkanden samverkar i denna utveckling. Men en viktig del saknas. Arbetslivet är i stark förändring och för många människor världen över är arbetslöshet något som drabbar allt fler. Vi står på tröskeln till det nya arbetslivet men *allt färre får ett arbete* (Gorz, 2001, s. 25).

En reflektion som kan göras är att arbete inom diskursen AIL tillhör det gamla paradigmet för arbete, d.v.s. *lönearbete via en anställning*. Att i det *globala samhället* inom akademien tala

om det *nya arbetslivet* och behov av nytänkande har alltså sitt berättigande då förändringar idag sker allt snabbare (Lagrosen, Snis Lundh & Nehls, 2010, s. 13) men förändring och utveckling är inte på något sätt något nytt. Det nya arbetslivet danas enligt Freidson (2011, sid. 93) hela tiden. Även Ljung (2004, s. 320) konstaterar *behovet av förändringskompetens* hos såväl individ som organisation men också om den *individualiserade människan* och *det moraliska ansvaret vad gäller arbetslivets förändringar*. En öppning mot nya (arbets-)världar kan alltså skönjas i de delar av texterna som *säger* att AIL inte bara ska användas gentemot lönearbete utan även i kontexter *utanför* vad man vanligtvis betecknar som arbete. Denna del av diskursen är dock oproblematiserad och oprövad och svår att tolka då den inte återfinns i texter om hur AIL praktiseras/vad man säger att man gör.

Ordet *entreprenörskap* nämns också i texterna vilket är en sådan öppning, om än mer i linje med arbete och företagande. Denna "flyktlinje" (se "flyktlinjer" i Nehls, 2010, s. 275) ter sig dock fortfarande tämligen oanvänd och vägen tämligen otrampad – fast det är kanske här AIL har sin framtid. Men kan alla bli entreprenörer, eller bör alla starta eget företag som alternativ till att vara anställd? Hjälper det självklart den enskilde i dennes försörjning? I Gorz, (2001, s. 63) tas *entreprenörskapet* upp som "det arbete som avskaffar arbetet". Fullt så negativt behöver dock inte *entreprenörskapet* bli är min mening och säkert heller inte AIL-texternas avsikt. Tvärtom kan alla individer, i livets olika skeden, använda sig av *entreprenöriellt tänkande* (med innebörden kreativitet och nytänkande etc.) för sitt eget och samhällets bästa. Att inte bli vad forskningen kallar "inlärt hjälplös" (Seligman, 2011, s. 1) t.ex. i tider av arbetslöshet, är ju ett så gott skäl som något.

Det finns fler insikter att stanna till vid i resultatet. En är att konceptet "AIL är en läromodell" är fokuserat på *läromodellerna i sig* (det finns ju en ansevärd mängd läromodeller vars antal växer hela tiden). Lärande i relation till AIL ligger alltså nära *pragmatismen*, det nyttonbetonade (Mårdén, 2002, s. 23). Möjligen kan man benämna det som (lär-)process och produkt (av lärandet). Produkten av lärandet tillfaller med detta tankesätt samhället genom det arbete som utförs. Akademin/den högre utbildningen ska och bör ju ha pedagogiken i centrum hela tiden men sett i ett samhällsperspektiv (gärna globalt sådant) finns mycket som riskerar att bli förbisett genom detta fokus.

En metarefleksion runt vad som händer med arbete samt *utanför* det som traditionellt ses som arbete (lönearbete) talas mycket lite om. Ljung (2004, s. 317) utgör som tidigare redovisats i denna studie, ett undantag inom tidigare forskning. Här återstår mycket att göra således. Till akademins "försvar" kan nämnas att de ju av hävd sedan lång tid tillbaka är byråkratiskt byggda (Gilje & Grimen, 2009, s. 211) och som sådana tar de lång tid att förändra också vad gäller pedagogiska metoder. Resultatet i denna studie visar också ett intresse hos de som arbetar med AIL att förändra de metoder varvid studenter lär. Intresset och fokus mot lärandet har både en historia och motiv. Grant (2004, s. 169) går dock ett steg längre när de belyser fenomenet *organisationsdiskurser* och det faktum att organisation och diskurs är tätt knutna till varandra och t.o.m. skapar varandra. Att akademien talar om pedagogik och i detta fall AIL som pedagogiska läromodeller är därför knappast ett udda resultat men i forskningsprocesser

måste man enligt författarna tillämpa multipla metoder så att alternativa delar inom diskurserna kan avtäckas och undersökas. *Dessutom förändras både organisation och diskurs ständigt*. Tanken i denna studie är att AIL en stor diskurs tätt knutet till sin organisation, d.v.s. akademien. Bradfoot, Deetz och Andersson (2004, citerade i Grant, Hardy, Oswick, & Putman, 2004, s.193) hävdar också att språket skapar den sociala verkligheten och att vi genom att använda post-strukturalism samt kritiskt tänkande, kan upptäcka det som först ser samstämmigt ut inom diskursen. Då framträder istället de *gömda* och de *fragmentariska delarna* av densamma.

Denna studie har haft ambitionen att ta fram utsagor om AIL *inte bara* visat på de tydligt framskrivna explicita delarna av AIL-diskursen dit AIL som läromodeller hör, utan också de *gömda, implicita* delarna av AIL-diskursen. Dessa är identifierade som att AIL också kan vara *något utanför läromodellerna; utanför arbetet* i samhället och utanför det som traditionellt hör till lönearbete. De är inte gömda i talet om AIL, även om de är få (2 st., Tabell 1, Kategori E). Däremot gestaltas de inte i den sociala praktiken vilket gör att de faktiskt förlorar i tyngd eftersom praktiken har en mycket stor del i att också återskapa språket om AIL. Det finns dock alltid delar av diskursen som är outvecklade men potentiella för utveckling längre fram i tiden. Begreppet AIL, med sin starka pragmatiska inriktning, skapades 1906 av professor Herman Schneider och användes i ingenjörsutbildningar vid universitetet i Cincinnati/USA (Sovilla & Varty, 2011, s. 3) men redan de första medeltida universitetsutbildningarna mot professionsyrken använde sig av teori varvat med praktik (Friedson, 2011, s. 13). AIL bör kanske vara ett begrepp i ständig omvandling underordnat rådande makt- och kunskapsläge i omgivande samhälle, akademi och arbetsliv inbegripet, men i tider av snabba förändringar krävs också en *styrning* mot nya (arbets-)världar, vilket studien tar fasta på.

10.3 Argument för AIL enligt textanalysen

Texterna visar på att AIL är det *förgivettagna självklart goda* för både akademi och arbetsliv. AIL ska omsluta alla delar av samhället nationellt och internationellt. Argumenten är många (56 st.) och de omnämns många ggr (174 ggr) i all text. AIL är en framgångsnyckel för både akademi och samhälle. Som dynamisk kraft ska AIL, d.v.s. läromodellerna, utgöra en gyllene medelväg mellan anställningsbarhet och studenter med kritiskt förhållningssätt. AIL ska också öka konkurrenskraften. AIL verkar vara lösningen på alla problem i samhället, arbetslivets inkluderat. AIL lyser som en hoppets stjärna över oss. Vissa områden tycks dock fortfarande oupplysta eller åtminstone sämre belysta. I argumenten för AIL omnämns exempelvis inte, varför man ska arbeta med AIL *utanför det traditionella lönearbetets sfär eller med entreprenörskap*. De utsagor i studerade texter i denna textanalys om vad AIL är och vad forskning runt AIL är återfinns alltså inte vare sig i den sociala praktiken där AIL tillämpas eller i argumenten för AIL, vilket i sig väcker intresse. Forskningsområdet AIL ska ju vara ”allt lärande som på något sätt sker i samband med eller knyter an till aktiviteter som betecknas till arbete – även sådant som inte betecknas som lönearbete.” Denna utsaga som förekommer en gång i Forskningsstrategier, samt en gång i policys. Men *motiven* till denna breda syn på arbete (jfr utsagan om att ”arbete definieras brett

och omfattar olika former för arbete, både betalt och obetalt – också högre utbildning och arbetslöshet”) återfinns i en utsaga, denna gång i Strategier för HV kopplat till Vision 2012-2015 men den *marknadsförs inte* i de texter som ingår i denna studie (april 2013).

AIL-verktyget kan dock omformas och användas på ett mer kreativt och kraftfullt sätt. Sett genom *Hackings 4-punktsprocess* (1999, refererad i Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 83, men här använt på AIL-begreppet – min anm.) och poängen med socialkonstruktionism skulle man kunna säga att **1.** AIL är f.n. en uppsättning läromodeller som skapas i relation mellan akademi och omgivande samhälle (= arbete), **2.** AIL behöver dock inte vara detta, **3.** AIL är delvis utvecklat som begrepp för närvarande och **4.** AIL skulle kunna bli något annat om både Arbete (ett vidgat arbetsbegrepp) och Lärande fick plats vad gäller *definition av AIL* och *AIL i den sociala praktiken* (min reflektion).

Diskurser kan vilket tidigare nämnts också länkas samman med olika delar/arenor av samhället; ex.vis med vetenskap och politik (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 13). Därför bör den högre utbildningen sättas in i ett kontext, som *påverkan från det omgivande samhället* med olika intresseinriktningar för vad utbildning är och ska generera.

Här blir det relevant att återknyta till *Bernsteins modell om fyra olika positioner knutet till pedagogisk identitet* (Bernstein, 2000, s. 67). Den första positionen kallar Bernstein för *Retrospective*. Denna position står för konservatism och målet för kunskapen här är att återskapa dåtiden. Stora berättelser från dåtiden (grand narrative of the past) ska återberättas i den högre utbildningen. Input står staten för; de förser systemet med resurser. Intresset för utbildningens output är litet sålänge allt förblir vad det var. Byråkrati och hierarkier är viktiga. Det pedagogiska intresset är att den officiella kunskapen/utbildningsvetenskapen ska producera det gamla in i det nya. Denna position för högre utbildningar har varit och är fortfarande dominerande i västvärlden.

Min reflektion är att studenter kan välja att läsa vad de önskar oavsett vilken situation som råder på arbetsmarknaden och att bildningsidealet råder (ev. också idén om ett kritiskt förhållningssätt?). AIL *kan* innefatta nytänkande vad gäller läromodeller; men det finns ingen garanti för att AIL bryter mot gamla bildningsideal, då det är underordnat sitt kontext (arbete och utbildning – min anm.).

Den andra positionen benämns som *Prospective*. Här är dåtiden också i fokus; men inte samma dåtid som i den första positionen ovan. Den betecknas som neo-konservativ. Positionen är anpassad till nationen, familjen, individen och individens ansvar och individens förmåga till företagande. Här har man också låtit sig påverkas av kulturella, ekonomiska och tekniska förändringar i samhället. Även här står staten för resurser (input) men intresserar sig mer för vad positionen kan skapa (output) t.ex. i form av kompetenta studenter som är väl förberedda för marknaden. Den pedagogiska identiteten ligger nära *entreprenöriellt tänkande*. Ekonomiska aspekter är viktiga. Vad kan samhället få ut av den enskildes utbildning? Bernstein nämner Blairs New Labour eller Den Nya Högern som referenser för var man kan finna denna position

(i England, min anm.). Studenters anpassningsbarhet och anställningsbarhet är viktigt i denna position; vilket gör att AIL kan användas som ett viktigt verktyg för att förverkliga detta mål.

Den tredje positionen är *Decentraliserad* (Marknadsorienterad). Denna position kännetecknas av att dåtiden visserligen styr, men inte samma dåtid som i positionen Prospective. Visserligen är hierarkier viktiga, men endast vad gäller organisation. Drivkraften är pengar och idén starkast vinner står i fokus. Vad gäller resurser (input) är denna position till skillnad från den första och andra positionen *autonom*. Privata pengar är viktiga vad gäller driften av verksamheten (lärosäten). Grunden för denna position är Neo-liberal. Företagande är viktigt. Kunskapsutveckling likaså; men enbart om kunskapen genererar pengar i någon form i samhället (output). Elit-universitet återfinns inom denna position. Den pedagogiska identiteten är tävlingsinriktad. Denna position använder sig av traditionella styrmekanismer, men att viljan att ha makt över resurserna och vad verksamheten genererar ex.vis i form av pengar (vinster) som kan återföras till systemet i form av nya resurser är lika central. AIL kan agera också här, är min mening.

Den fjärde positionen i Bernsteins modell är *Decentraliserad* (Terapeutiskt orienterad). Även här är man autonom gällande resurser; men de resurser som kommer in i systemet (input) är ofta lokalt förankrade och inte särskilt omfattande. De som driver verksamheterna inom denna position är en mängd olika människor och intressenter; de ser sin egen del som ett *personligt projekt*. Målen varierar över tid och styrs av tillfälliga intressen. Organisationen kännetecknas av nätverk och löst sammansatta projektgrupper. Verksamheten och människorna är ömtåliga på så vis att inriktningen på projekt styrs av de resurser som för tillfället står till buds. Inte sällan byter man inriktning så att verksamheten både kan drivas inom såväl den första (Retrospective) som andra (Prospective) positionen. Verksamheten är dyr; och den pedagogiska identiteten är underordnad det personliga projektet. Kunder som efterfrågar något är av mindre intresse (output).

Min reflektion är att *de gömda delarna av AIL-diskursen återfinns inom den fjärde positionen*. Här finns eldsjälarna; och möjligen också de med empati för de ”svaga grupperna” i samhället. Här bör ex.vis arbetslöshet eller frivilligverksamheter i samhället återfinnas. Den fjärde positionen är *kreativ och formbar* men också *delvis ostrukturerad* och *sårbar* och har svårt att göra sig gällande mot de mer starkare positionerna (alla de tre övriga positionerna).

Avsikten med att presentera Bernsteins modell (Bernstein, 2000, s. 67) är att påvisa de problem de gömda delarna av AIL har att växa och utvecklas, men också att påbörja en diskussion om de *starka band* AIL har med den första positionen och dess innehåll. Hit hör ex.vis starka resurser (input) men även till den pedagogiska identitet som finns i denna position (output) – nämligen att *återskapa dåtiden* (de stora berättelserna från industrins framväxt?). AIL i den andra positionen, Prospective och tredje positionen Decentraliserad (Marknad), är också fullt möjligt att identifiera, i synnerhet vad gäller resultat (output) som konkurrens, entreprenörskap och tävling som pedagogisk identitet. Vid tiden för denna studie är det t.o.m. min mening att diskursen, hur man talar om

AIL och hur den gestaltas i den sociala praktiken, till största delen är aktiv här. Banden med de som gett HV uppdraget (från början västsvenska politiker) är således starka och Högskolan Väst ligger ju också i en region där industrin har haft starkt fäste. Frågan är om de är intresserade av position fyra och de gömda delarna av AIL? Det har denna studie inget svar på. En reflektion som ändå kan göras är den tradition av ett *pragmatiskt förhållningssätt inom svensk högre utbildning* som de norska forskarna Rolf et al (1993, s. 89) funnit i sin forskning gällande idealistiska, pragmatiska och samhällseliga handlingsstrategier. De menar att om pragmatismen tar överhanden i högre utbildning faller högskolornas och universitetens trovärdighet; då studenter ska söka *sanning*, inte *insikt*. Detta argument för AIL återfinns inte någonstans i analyserade texter. En tanke som slår mig är dock att *sanning och insikt inte behöver utgöra ett motsatspar*. Det bör kunna gå att kombinera sanningen med insikten.

Bernsteins utvecklar också sin modell vad gäller hur de fyra olika positionerna påverkas av globala förändringar inom ekonomi m.m. men detta fördjupas inte i denna studie.

10.4 Metarefleksion makt- och kunskapsintresse i resultat

Denna studie intresserar sig både för vem/vilka som definierar diskursen AIL och vad diskursen innehåller. Begreppet arbetsintegrerat lärande; AIL, definieras av personer i ledande position vid HV och andra internationella AIL-aktörer inom högre utbildning. Att rektor endast vid ett enda tillfälle i de texter som ingått i analysen nämner AIL kan ha att göra med att många andra säger samma saker på väldigt många andra platser på HV:s hemsida. (Noteras bör återigen att rektors utsaga är högfrekvent). Dessa är i mindre grad de som Thång (2004, s. 9) föreslår ska ge AIL-begreppet ett innehåll d.v.s. lärare och forskare vid lärosätet. Att doktorander nu anställts och att man nu kan avlägga både masterexamen och doktorexamen inom AIL torde kunna ändra på detta. Min tolkning är att forskning inom AIL för att inbegripa målen för AIL på HV bör vara *djärv*, den som går i andras fotspår kommer inte först fram till målet. Otrampade stigar eller ”flykt-linjer” bör användas mer (position fyra i Bernsteins modell).

Att AIL fortfarande efter 9 år är det *paraplybegrepp* som Thång (2004, s. 9) beskriver, är det heller ingen tvekan om. I presenterade kategorier med underliggande rationalitet kan det rymmas det mesta som har med läromodeller eller näraliggande begrep runt lärande och forskning att göra. Det nyttobetonade överväger. Det är därför fortfarande högst relevant att försöka *förstå AIL genom pragmatismen* (Mårdén, 2002, s. 23). *Talet om läromodeller är massivt*. Frekvensen av utsagor gällande definition av *vad AIL är* också fortsatt relativt låg, vilket talar för att det egentligen inte är någon som vill definiera begreppet. Det som märks i *internationell forskning* är också att begreppet AIL (WIL) övervägande behandlas av *pedagoger* eller *tekniker*. Detta kan troligen sättas samman med historien runt Cooperative Education (Cates & Jones, 1999, s. 10) och dess framväxt i just tekniska yrkesutbildningar kopplade till det moderna samhällets framväxt de senaste 100 åren. Innehållet i AIL-definitionen har nära nog en total övervikt mot lärande/lärandemodeller medan den andra delen; arbete, upptar en mycket liten del av både utsagor (och tidigare forskning). Här är det

därför relevant att genom *maktbegreppet* uppmärksamma den rationalitet som framkommit i resultatet angående *definition av AIL* och den närhet denna definition har till diskursen runt *vad arbete är och har varit; inte så mycket vad det kan bli*:

AIL är en idé och katalysator för tillväxt och utveckling av den högre utbildningen, arbetsliv och samhälle (lokalt /globalt)

Denna rationalitet kan sägas vara framsprungen ur det dokument skrivet av sex västsvenska socialdemokrater (Motion 2002/03:Ub488) som ligger till grund för uppdraget som regeringen givit och alltså ger HV gällande att utveckla AIL (start 2002). Det finns några utsagor eller enstaka ord i textanalysen som nämner att arbete inte bara är lönearbete, eller att vi nu går från det moderna samhället mot det postmoderna; men kopplingen mellan detta nya och vad uppdraget för AIL kan vara i relation till detta förhållande i tiden, är oproblematiserat för att inte säga omöjligt att utläsa. Det finns en (dold) del i diskursen AIL som talar om att *förändra akademien genom AIL som läromodell*; även *arbete ska förändras* men vad som ska förändras talas det inte om alls.

Den *diskursiva maktkamp* som Börjesson och Palmblad (2013, s. 13) beskriver och som berättar om vad som får sägas eller inte, kan urskiljas som att AIL som katalysator och utveckling av arbetsliv och samhälle (i regionen) står i förgrunden för författarnas intresse och att problematisering av arbetsbegreppet och vad som faktiskt håller på att ske globalt sett med arbete, står i bakgrunden. ”Så snart språk används har verklighet konstruerats” (Börjesson & Palmblad, 2013, s. 10). Att inte problematisera begreppet arbete och sätta visioner för hur detta ska te sig i framtiden, är AIL-begreppets akilleshäla. AIL kan därför fortsätta att vara allt och ingenting; ett skimrande skepp (begrepp) på lärandets oändliga hav. Foucault (1966, refererad i Börjesson & Palmblad, 2013, s. 12) talade vidare om *diskursers sanningseffekter*. Detta kan förstås som att diskursiva formuleringar hjälper oss att se vad som görs sant och därmed sätter gränser för vad som är tänkbart. Att *inte tala om vad arbete är* i det moderna samhället, samt *vad det kan vara eller bli* i det post-moderna samhället, gör att AIL-begreppet riskerar att bli utan den udd, den spjutspets in i framtiden författarna till utsagorna i denna textanalys vill att det ska vara. Detta tolkar jag som att vi konstruerar vår värld och därmed också vår framtida värld genom språket, långt innan vi kan erfara den genom våra sinnen. Att låta och tillåta att AIL endast är vad nästa rationalitet; som sammanfattar tankarna runt hur AIL gestaltas i den sociala praktiken enligt textanalysen, ger inte AIL (eller WIL) rättvisa:

Arbetsintegrerade består i huvudsak av läromodeller som metod för lärande i/på och samlärande mellan akademi och arbetsplats/i och för det postmoderna samhällen inkluderat.

Man kan sammanfatta detta resultat; *hur AIL gestaltas* i den sociala praktiken på HV (även WIL enligt del 2 i Coll, 2011) med att *pedagoger talar fördjupat om pedagogik men de talar inte fördjupat om ett innehåll i det nya arbetslivet*. Talet om lärande och lärprocesser (också innefattande forskning) inom

akademi och arbetsliv samt processer dem emellan upptar det allra största utrymmet både i utsagor (texter på hemsidan) som i tidigare forskning; både nationellt och den internationellt.

Resultatet av AIL/WIL riskerar idag att komma att utgöras av *en uppsättning läromodeller* och så kan det förbli då de som skulle kunna företräda begreppet arbete uteblir från arenan som ska definiera begreppet/begreppen. De som skulle kunna *företräda arbetslivet* men framför allt det nya arbetslivet är förslagsvis företrädare för arbetsvetenskapen, arbetslivsforskare eller filosofer och teoretiker samt företrädare för kreativa innovativa arbetsmiljöer på fältet. På HV finns f.ö. ingen undervisning i disciplinen arbetsvetenskap. Det är istället OHK, Institutionen för Omvårdnad och Hälsa, där också pedagogikämnet och högskolepedagogiken återfinns, som leder arbetet med AIL på lärosätet.

Makten över begreppet AIL (eller WIL) återfinns alltså hos *pedagoger* (och tekniker) i första hand, men framför allt personer med funktioner i ledande ställning vid lärosätet och som arbetar med AIL-relaterade centrala uppdrag. Den återfinns inte bland anställda mer generellt; de är istället de som utför praktiska AIL-relaterade arbetsuppgifter som arbete med verksamhetsförlagd utbildning etc. Hur skulle det annars vara möjligt att den sista och tredje rationaliteten lyder som följer (rationaliteten för argumenten inom diskursen AIL):

AIL är det förgivettagna goda för utveckling av akademi och samhälle nationellt och internationellt/också i det nya arbetslivet/utanför lönearbete/ i det post-moderna samhället.

Arbetsliv och akademi styrs av politiska styrsystem och inom utbildningssystemen; överröstar *talet om pedagogiken* talet om *det nya arbetslivet* och vad detta kan innehålla. Det faktum att pedagoger och till viss del också tekniker inom högre utbildning idag producerar begreppet, resulterar i målet att förändra akademins pedagogik från traditionella metoder till mer moderna metoder som passar ett arbetsliv i förändring. Men vanan att utesluta en fördjupning och problematisering av arbetsbegreppet/work från AIL/arbetsintegrerat lärande eller WIL/Work Integrated Learning bör brytas; annars riskerar resultaten att för alltid bli ett växande antal läromodeller. Resultatet riskerar att återskapas tid efter annan.

När ett begrepp ska skapas och utvecklas behövs både företrädare för pedagogiken OCH arbetsvetenskapen m.fl ämnesområden inom akademien/innovativa delar av arbetslivet. Att konstruera *något annat*; blir först möjligt om alla väsentliga begrepp (lärande och arbete) får vara med i processen.

Alvesson och Sköldberg (2008, s. 86) skriver om behovet att ”meningsfull ömsesidighet i den sociala interaktionen av ett sammanhängande liv” – inte bara inom utan också mellan institutionerna. Denna ”institutionella logik” skapas av människor och dessa institutionella logiker utgör legitimeringar av institutionerna och särskilt viktigt i denna process är språket. Hela ”kunskapskroppar” skapas på detta sätt ”Den kunskap som sålunda avyttras, externaliseras, från människorna kommer sedan att återinföras till dessa, internaliseras” (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 87).

Kunskap, i denna betydelse, ligger vid hjärtat av samhällets fundamentala dialektik. Den ”programmerar” de kanaler i vilka externaliseringen skapar en objektiv värld. Den objektifierar denna värld genom språket och den kognitiva apparat som är baserad på språket, dvs ordnar den i objekt som skall uppfattas som verklighet. Den internaliseras igenom som objektivt giltig sanning under loppet av socialisering. Kunskap om samhället är sålunda en realisering i den dubbla bemärkelsen av att uppfatta den objektifierade verkligheten, och i betydelsen av att kontinuerligt producera denna verklighet. (Berger, P.L. & Luckmann, T. 1966 s. 83-84, not utelämnad, refererade i Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 87)

Talet om att ”AIL är läromodeller” kommer alltså externaliseras och internaliseras om och om igen i överskådlig tid, om inte representanter för begreppet arbete bjuds in att delta. Uppdraget att utveckla pedagogiska läromodeller för AIL är vidare ett *återkommande* sådant, från regeringens sida. Återkoppling resultat sker inte enligt stabssamordnare/presschef Lena Lindé vid HV (personlig kommunikation, 7 maj 2013). Den vilja till utveckling och lärande som utsagorna ger uttryck för (ex.vis den högfrekventa utsagan att ”AIL är en grundfilosofi och ett levande begrepp som pekar på en relation till samhället – en övergripande kunskapssyn om hur vi menar kunskap bildas ska genomsyra alla utbildningsprogram och forskningsmiljöer” kan bli betydligt mer effektivt och trovärdigt om både arbete och lärande tas med i beräkning när det gäller *AIL som begrepp och social praktik*.

I resultatet (texterna/utsagorna) går det vidare att läsa in Habermas (1972, s. 301) *tre kunskapsintressen*. Det emancipatoriska kunskapsintresset innebär att man som individ och forskare ska reflektera och ifrågasätta aktuella förhållanden (det förgivettagna). Det tekniska kunskapsintresset innebär en transformering av naturen till mänskliga nyttigheter och det historiskt-hermeneutiska kunskapsintresset en utveckling av språk och interpersonell förståelse (det historiskt-hermeneutiska). Alla dessa tre kunskapsintressen ligger inom AIL-diskursen; men med det *emancipatoriska* omfattas också den *öppning mot framtiden och de gömda delarna av AIL* som denna studie förespråkar. Även Mårdén (2002, s. 27) talar om ”växt” och frigörande handling som mål för högre utbildning. Till Habermas teori hör också idén om *livsvärld*, individens upplevda värld och *systemvärld*; samhällskroppen med olika styrsystem (Alvesson & Sköldberg, 2010, s. 295, 336). Livsvärlden är enligt Habermas invaderad av systemvärlden. Systemet dominerar i ekonomi, administration men också delvis i politik. Livsvärlden står för meningssammanhang, den utgör det upplevelsenära för människan. I det samhälle som vi ser födas varje dag finns embryot för en *befrielse av livsvärlden*:

Samhället har inte längre arbete att erbjuda en allt större del av sina medlemmar. På det ena eller andra sättet kommer liv och arbete att dissocieras på samma sätt som arbetstiden dissocieras från den tid som individen ägnar sig åt att producera sig själv och att producera mening. Individens liv kommer på så sätt att i allt mindre grad domineras av den instrumentella rationaliteten. I takt med att mängden arbete som krävs för produktion och reproduktion minskar, kommer virtuellt obegränsade rum att bli disponibla för självbestämda, ej lukrativa, och ej instrumentella aktiviteter utan något förutbestämt mål: aktiviteter för omsorg (däribland omsorg om sig själv och närmiljön), arbete med relationer, ömsesidig hjälp, utbildning, konstnärliga aktiviteter i den privata och offentliga sfären, självorganiserade, penninglösa nätverk för samarbete och utbyte. (Gorz, 2001, s. 178)

Då både *individ och samhälle* är inbegripna i AIL-processen är det också min mening att AIL-processerna bör beakta konsekvensen av ovanstående pågående förändring av liv och arbete. En möjlig väg kunde vara att ta stöd i Habermas teori om *kommunikativt handlande* (Alvesson & Sköldberg, 2010, s. 296) d.v.s. möjlighet till (en fri) dialog, utifrån språkets möjligheter. Att åstadkomma en störningsfri kommunikation mellan individer, mellan individer och system (arbetsystem, ex.vis) skulle kunna bli en väg att gå tillsammans in i skapandet av arbetsintegrerat lärande i allmänhet (innefattande både begreppen lärande och arbete) samt det nya arbetslivet i synnerhet. Det finns också de som förespråkar detta inom de forskarmiljöer som finns för AIL på HV.

Nehls (2010, s. 282) beskriver *samtalet* som nyckel till framgång och inspirationskälla i AIL-arbetet. ”Akademin, lika lite som arbetslivet, kan och får inte göra AIL till sin fråga. Processen för att bygga på just det nytänkande som är av nöden i tider av omställning måste få leva sitt eget liv” (Nehls, 2010, s 284).

11 Metoddiskussion

Metoden i denna studie har utgjorts av textanalys. De textanalytiska inriktningarna var *innehållsanalys*, *argumentationsanalys* och *diskursanalys*. Innehållsanalysen behövdes i synnerhet gällande frekvens; alltså hur ofta en utsaga uttalades i undersökta texter på Högskolan Väst hemsida. Argumentationsanalysen i sin tur hade sina motiv att avtäckas de argument Högskolan Väst har för AIL i nämnda texter. Diskursanalysen hade sin funktion vad gäller ”hur man talar om AIL” i texterna/utsagorna. Enligt Thörn (1996, i Bergström & Boréus, 2009, s. 306) är diskursanalysen också möjlig att koppla samman med makt och olika maktordningar vilket också var av vikt i denna studie. Datainsamlingen skedde under en begränsad tid (två dagar i april 2013), vilket underlättar för undersökningens resultat.

Det är min mening att jag använt mig av de bästa textanalytiska inriktningarna utifrån studiens frågeställningar; men viktigt i sammanhanget är också begreppet *social konstruktionism*; som också är en teoretisk utgångspunkt tillsammans med ovanstående metoder. Viktigt för en forskare är att förstå att både det man studerar (i detta fall texter på Högskolan Väst hemsida avseende AIL) och *forskningsprocessen i sig* är exempel på social konstruktion (Alvesson & Kärreman, 2012 s. 45). I studien var *texter* och därmed *språk i dessa texter* i fokus; vidare har forskningsprocessen inneburit *språkkonstruktion från min sida*. Det normala i forskningsprocessen är att finna kunskapsluckor i tidigare forskning och fylla dessa (s.k. ackumulerande forskning) alt. att ägna sig åt att upptäcka vad ingen tidigare upptäckt (efter att ha gått igenom berg av data) och skapa nya teorier utifrån detta (Alvesson & Kärreman, 2012, s. 34). En alternativ forskningssyn författarna ägnar sig åt att presentera är att se forskningsprocessen som en *kreativ process*, det är en konstruktion och resultatet av en studie kan bli väldigt olika beroende på hur forskaren skapar (ex.vis genom att se på data/språk etc. på valt sätt och det sätt språket används i studien) och detta är alltså helt i sin ordning. Att gå invanda vägar, att inte våga se det man tycker sig se

i datamaterialet och därmed inte våga ta fram nya spännande och oväntade resultat, är ju en trygg och säker väg att gå i forskarsamhället, forskare ska ju inte i huvudsak underhålla:

Eftersom forskare inte befinner sig i underhållningsbranschen bär de kanske förhålla sig med en viss skepsis inför idéer som verkar kul, kreativa eller nya. Men det kan också säga något om vad vi finner värdefullt i våra kunskaper och tankar. Och enligt vår uppfattning är det inte bara logik utan också fantasi, spänning, estetik och andra "icke-rationella" element som spelar en central roll. Det är förmodligen också på det sättet att teorier många finner intressanta inte är så lätta att testa. Psykoanalys, evolution och foucaultiska föreställningar om makt och vetande är självklara exempel på detta. (Alvesson & Kärreman, 2012, s. 37).

I denna studie har det varit min mening att inte bara se det som uppenbarligen står i texterna utan också de *dolda delarna* av diskursen AIL. Faktum är att det som *inte står tydligt uttalat i texterna*, för mig varit i centrum i min diskussion vilket jag alltså motiverar med ovanstående citat. Om jag hade valt att diskutera det huvudsakliga resultatet; att AIL är just läromodeller i relation mellan akademi och samhälle/arbetslivet, hade jag säkert kunnat precisera de (pragmatiska) läromodellerna inom AIL utifrån tidigare forskning och behandlat/problematiserat detta. Men det är mer intressant att lyfta fram det lilla *frö till alternativa tolkningar för inom de gömda delarna av diskursen AIL*.

Dessa är utan tvekan de "flyktlinjer" (Nehls, 2010, s. 275) som möjligen kan leda bort från läromodellerna som sådana. Om de kan leda bort från den nyttonbetonade pragmatismen är svårt att sia något om. De bör dock kunna *problematisera termen arbete*, men framförallt det som kan tänkas finnas *utanför lönearbetet* och som kan tänkas följa *efter den nu rådande arbetsmodellen* i det postmoderna samhället. M.a.o. mycket aktuella frågor också för akademien och det arbetsintegrerade lärandet, är min mening.

12 Slutdiskussion

Forskare *konstruerar* alltid de fenomen som de studerar. De måste uppfinna den värld de försöker förstå (Alvesson & Kärreman, 2012, s. 51). I denna studie har det varit viktigt att avtäckta det *skimrande begreppet AIL*; hur det talas om AIL i texter på Högskolan Väst hemsida. I arbetet att avtäckta begreppet har skimret delvis försvunnit; AIL är inte lika gåtfullt längre. Om AIL är det "känslsprötsbegrepp som manifesteras i öppen dialog" i ständig omförhandling (Theliander, Grundén, Mårdén & Thång, 2004, s. 7), är det hög tid att förverkliga detta och låta känslspröten nå lite längre, in i nya världar – det nya arbetslivet (?) - som också kommer att bestå av *annat än arbete* som vi känner det idag. Tilläggas bör också att AIL beskrivs olika vid olika tidpunkter; sedan denna studie inleddes och fram till nu (ca ett år) har AIL fått en mer framskjuten plats på Högskolan Väst hemsida. AIL-begreppet hade varit ett "annat" också utan min studie också; tvingas jag erkänna. Samtidigt är det min förhoppning att den *stillbild av AIL* jag sökt fånga faktiskt ska berätta lite mer om innebörden i diskursen, än vad som tidigare varit känt.

Slutligen tillåter jag mig att reflektera kring den *symbol för AIL* som nu i höst börjat användas på hemsidan, en penna som ligger i kors över en skiftnyckel. Om pennan står för lärande och

skiftnyckeln för arbete återstår mycket att förändra i förståelsen av AIL är min mening. Det var mycket länge sedan studenter satt med penna och papper vid föreläsningar och det är få som kommer att använda skiftnyckeln i kommande arbetsuppgifter. Dessutom kan man också anlägga ett genusperspektiv på denna symbol. Men något sådant ligger inte i denna studies fokus men tanken att gå vidare i genusspåret lockar.

12.1 Tankar om fortsatt forskning

Med tanke på denna studies resultat och tidigare forskning anser jag att de som konstruerar diskursen AIL (WIL) bör ta ett större ansvar för de frågor som ställs inom AIL-fältet. Framför allt bör företrädare för andra vetenskapliga discipliner än pedagogik (och teknik) inta AIL-arenan. Ett av målen med AIL är att förändra pedagogiken inom den högre utbildningen (man kan också fråga sig varför AIL inte lyckats med detta under sin mer än hundraåriga historia); men frågorna skulle med fördel *också* kunna handla om *vilken värld* olika intressenter inom den högre utbildningen samt arbetsliv och samhälle i stort vill se; efter "arbetets död" (Gorz, 2001, s. 99). I en värld där arbetet inte längre kommer att vara huvuduppgiften för den enskilda människan kommer också villkoren för utbildningsaktörer att förändras i sina grundvalar. Gorz (2001, s. 45) talar om behovet av människor som i sina liv/arbetsliv (eller det som kommer efter) besitter ett slags "allmän kunskapsnivå". Begreppet *general intellect* ersätter organisationsparadigmet välkänt i dagens arbetsliv med ett "paradigm för ett nätverk med sammankopplade flöden" (Gorz, 2001, s. 46).

Då utbildning också kan vara en självvald aktivitet; inte bara ett sätt att erhålla anställning, närmar sig också individen det *bildningsideal* som finns inskrivet i styrsystem för högre utbildning i Sverige (kritiskt tänkande studenter, se sid. 11 i detta arbete). Vilka konsekvenser får detta för den högre utbildningen i allmänhet och AIL i synnerhet? Kommer vi att se en återgång till studier för studiernas egen skull? Hur kan AIL konstrueras i en omvärld där arbetet inte längre kommer att styra människors liv på det sätt det fått göra sedan industrialismens intåg? Givetvis kommer dessa processer inte att vara samordnade runt om i världen; vi kommer att se det gamla och det nya sida vid sida under en överskådlig tid. Det finns också mer näraliggande frågor. Kanske ska AIL förbli praktiktära läromodeller för högre yrkesutbildning och inget annat? Vem är intresserad av den del av diskursen som det *talas om* men som inte kommer till uttryck i gestaltningen av AIL, som *innehållet i ett framtida arbetsliv*? Vill vi tillföra arbetsbegreppet och vilka konsekvenser kan detta isåfall få för AIL-diskursen? Eller för att uttrycka det i termer av *förändring*; om vi vill detta, behöver vi både förändring *inom systemet* (förändring av första ordningen) och förändring av *själva systemet* (förändring av den andra ordningen) bl.a. beskrivet av Watzlawick, Weakland och Fisch (1989, s. 25).

Inom AIL bör både utbildning och arbete räknas som system (i förbindelse med varandra) och *inom systemet* sker förändringar kontinuerligt men *själva systemet* kan också förändras. AIL-forskningen behöver se både det som sker i det lilla (ex.vis läromodellerna) och i det stora (som högre utbildning och/eller arbete). Lärande och arbete kan också ses som kommunicerande

kärl. Förändring för den ena delen berör också den andra och flödet dem emellan är av vital betydelse för utfallet. Att *definiera arbete* bör prioriteras. Begreppen *arbete*, *passion* och *exploatering* (Karlsson, 2011, s. 7) presenterade i denna studie kan utgöra en start på detta är min mening. Det finns givetvis många andra sätt att se på arbete, huvudsaken är att de som sysslar med AIL inom akademi (och arbetsliv) problematiserar arbetsbegreppet och intresserar sig för hur det kan *kopplas* till begreppet lärande. Här kan många variationer uppstå, vilket i sig är intressant för fortsatt AIL-forskning.

Kanske HV också bör inrätta en *ny disciplin där arbete* står i fokus; som t.ex. arbetsvetenskap? Redan Mårdén (2002, s. 47) reflekterade kring *disciplinen arbetsvetenskap* och dess pragmatiska prägel samt dess koppling till förändringsprocesser i arbete.

En inte ovanlig utgångspunkt inom arbetsvetenskapen är att man ser en dualism mellan den egna positionen och organisationsteorin (Alvesson, 1993; Alvesson och Wilmott, 1996; Ljunggren, 2000; Cherryholmes, 2000). Den förra har uppstått, hävdar företrädare för arbetsvetenskap – för att organisationsteorin inte nöjaktigt har kunnat förklara och/eller hantera (vilket anses minst lika viktigt) olika organisationsproblem. (Mårdén, 2002, sid. 47)

Organisationsteoretiker som Schön (1930-1997) och Argyris (1923-2013) räknas enligt författaren som framstående organisationsteoretiker inom organisatoriskt lärande och vuxenlärande vilket ju är av centralt intresse inom AIL. Men, hävdar Mårdén (2002, sid. 47); där organisationsteoretiker ser *konsensus*, *effektivitet* och *humankapital* intresserar sig en arbetsvetenskapare för *konflikt*, *förhandling*, *utbrändhet*, *ohälsa* och *miljöhot* etc. Min reflektion på Mårdéns tanke är att arbetsvetenskapen också kan bidra med att *lysa upp de dolda delarna* av diskursen AIL.

Att sammanföra pedagogiken med företrädare för arbetsvetenskapen skulle därför kunna bli en spännande fortsättning av AIL-arbetet vid lärosätet; samt ge begreppet arbete den tyngd det enligt förslag i denna studie bör ha. Dessutom borde det säkra tvärvetenskapliga forskningsprojekt där pedagogiken får en *jämbördig partner* inom begreppet, *arbetsintegrerat lärande*. Framtida arbets-världar och framtida arbets-begrepp *skapar vi idag* med vårt *språk* och vårt *agerande*. Att uppfinna och utveckla dem är mer spännande och innovativt än att enbart uppehålla sig kring hur vi lär i (det vi idag kallar för) arbete; oftast lönearbete.

12.2 Avslutande reflektion

Denna studie börjar och slutar på Högskolan Väst. I dagarna börjar jag arbeta med AIL-frågor på Avd. för psykologi och organisationsstudier på Institutionen för Individ och Samhälle (IS). Det slår mig att jag nu måste vända mig från texter om AIL till AIL i den sociala praktiken. Om det var en utmaning att ta sig an AIL-texter är det om möjligt en ännu större utmaning att vara med och konstruera begreppet i såväl text som utbildningsplaner och kursplaner etc., som att planera för hur AIL ska tillämpas i den sociala praktiken. Nu är jag själv en av dem som ska *vara med och konstruera begreppet* (Thång, 2004, s. 9). Till min hjälp har jag dock den kunskap som denna studie givit mig. Jag vet något mer om *historien runt AIL*, vad AIL är eller kan vara, *hur* det kan tillämpas i högre utbildning samt *varför* AIL tillämpas på

Högskolan Väst och inom akademien världen över. Denna studie har besvarat mina forskningsfrågor, utifrån vald metod och valda teoretiska perspektiv. Framför allt ser jag det som en utmaning och som en möjlighet att själv kunna verka för att *lyfta fram de dolda delarna av diskursen* eftersom jag kommer att tjänstgöra inom Personalvetarprogrammet. Där är arbets- och organisationsstudier centrala och steget mot arbetsvetenskapen kort (hoppas jag). Nu gäller det ”bara” att definiera arbetsbegreppet eller snarare välja något av de flertal synsätt som står till buds, enligt Karlsson (2013, s. 54). Eller snarare skapa ett arbetsbegrepp som kan fungera i relation till AIL på Personalvetarprogrammet på Högskolan Väst. I det arbetet ser jag fram emot att också få arbeta tillsammans med kollegor. Det blir en bra omväxling till ensamarbetet med denna masteruppsats och något jag ser fram emot.

”Skimret över AIL” har på så vis inte slutat att intressera mig och förhoppningsvis kan denna studie bidra till att också intressera andra (kollegor och forskare) för *konstruktionen av AIL*.

Referenslista

Alvesson, M., & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M., & Kärreman, D. (2012). *Kreativ metod. Skapa och lösa mysterier*. Malmö: Liber.

Bartkus, K. R., & Higgs, J. (2011). Research in Cooperative and Work-Integrated Education. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality. A Treatise in the Sociology of knowledge*. New York: Doubleday. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Bergman, A., & Karlsson Ch. J. (2011). *Three observations on work in the future*. *Work, Employment & Society*, 2011, Vol.25(3), pp.561-568 [Peer Reviewed Journal]

Bergström, G., & Borés, K. (2000). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Bernstein, B. (2000). *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. Revised Edition. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. United States of America: Maryland; Lanham.

Billet, S., & Choy, S. (2011). Cooperative and Work-Integrated Education as a Pedagogy for Lifelong Learning. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Bradfoot, K., Deetz, S., & Andersson, D. (2004). Multi-levelled, Multi-method Approaches in Organizational Discourse. I Grant, D., Hardy, C., Osrick, C., & Putman, L. *The SAGE Handbook of Organizational Discourse*. (2004). SAGE Publications Ltd.

Börjesson, M., & Palmblad, E. (2013). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.

Cates, C., & Jones, P. (1999). *Learning outcomes: The educational value of cooperative education*. Columbia, MD: Cooperative Education Association.

Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Cooper, L., Orell, J., & Bowden, M. (2010). *Work-integrated learning: A guide to effective practice*. London. UK: Routledge. Tillgänglig på länk: <http://www.tandfonline.com.ezproxy.server.hv.se/doi/abs/10.1080/0312407X.2012.674894#.UcxC7ltvnmQ>

Drysdale, M., Johnston, N., & Chiupka, C. (2011). Experimental learning in post secondary education: A proposed model. Unpublished work. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Edwards, D. (2007). *Integrating work integrated learning*. Paper presented at the International Conference on Engineering Education. Coimbra, Portugal. Tillgänglig på länk: <http://www.ineer.org/Events/ICEE2007/papers/226.pdf>

Ellström, P-E. (1996). Rutin och reflektion. Förutsättningar och hinder för lärande i dagligt arbete. I Ellström, P-E., Gustavsson, B., & Larsson, S. (Red). (1996). *Livslångt lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social change*. Cambridge: Polity Press.

Forsell, A. (red.) (2011). *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.

Focault, M. (1993). *Diskursens ordning*. Stehag/Stockholm Symposion.

Freidson, E. (2001). *Professionalism, the Third Logic: On the Practice of Knowledge*. Chicago: University of Chicago Press.

Gamble, N., Patrick, C-j., & Peach, D. (2010). *Internationalising work-integrated learning: creating global citizens to meet the economic crises and the skills shortage*. Higher Education Research & Development, 29:5, 535-546. Tillgänglig på länk: <http://dx.doi.org/10.1080/07294360.2010.502287>

Georgakopoulou, A. & Goutsos, D. (1997). *Discourse Analysis. An introduction*. Edinburgh. Edinburgh University Press.

Gilje, N., & Grimen, H. (1996). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.

Gorz, A. (2001). *Arbete mellan misär och utopi*. Bokförlaget Daidalos AB.

Grant, D., Hardy, C., Oswick, C., & Putman, L. (Eds.) (2004). *The Sage Handbook of Organizational Discourse*. Los Angeles. CA; London, UK; New Dehli, India; Singapore: Sage.

Groenewald, T., Drysdale, M., Chiupka, C., & Johnston, N. (2011). Towards a Definition and Models of Practice for Cooperative and Work-Integrated Education. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

- Goodwin, J.C. (2012). *A history of modern psychology*. (4 rev ed). USA: John Wiley Sons.
- Göteborgs universitet. (2014). *Arbetsintegrerat lärande i verkstadsindustrin*. Hämtad 2014-01-21, från <http://www.learnit.org.gu.se/forskning/hogskoleprojekt/hv/verkstadsindustrin/>
- Högskolan Kristianstad. (2014). *Verksamhetsintegrerat lärande. 7.5 högskolepoäng*. Hämtad 2014-01-21, från <http://www.hkr.se/sv/utbildningar/kurssida/?cCode=PE2000>
- Högskolan Väst. (2013 a). *Arbetsintegrerat lärande – AIL utbildning som ger mer*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/sv/utbildning/arbetsintegrerat-larande>
- Högskolan Väst. (2013 b). *Co-op kryddar ditt CV*. Hämtad 2013-02-16, från <http://www.bibliotek.hv.se/>
- Högskolan Väst. (2013 c). *Arbetsintegrerat lärande är vår profil*. Hämtad 2013-04-21, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/arbetsintegrerat-larande>
- Högskolan Väst. (2013 d). *Arbetsintegrerat lärande*. Hämtad 2013-02-16, från http://hv-primo.hosted.exlibrisgroup.com:1701/primo_library/libweb/action/dlSearch.do?institution=46HTU&onCampus=false&afterPDS=true&vid=46HTU&search_scope=Allt&query=any%2Ccontains%2CArbetsintegrerat+1%C3%A4rande&q=Arbetsintegrerat+1%C3%A4rande
- Högskolan Väst. (2013 e). *Workintegrated learning*. Hämtad 2013-04-20, från http://hv-primo.hosted.exlibrisgroup.com:1701/primo_library/libweb/action/dlSearch.do?institution=46HTU&onCampus=false&afterPDS=true&vid=46HTU&search_scope=Allt&query=any%2Ccontains%2CWorkintegrated+learning&q=Workintegrated+learning
- Högskolan Väst. (2013 f). *Verksamhetsplan 2013-2014 Högskolan Väst*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/Media/Get/12335/Verksamhetsplan202013-2014.pdf>
- Högskolan Väst. (2013 g). *Forsknings- och utbildningsstrategier för Högskolan Väst 2009-2012*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/Media/Get/932/Forskningsstrategier.pdf?searchstatisticsId=20244>
- Högskolan Väst. (2013 h). *Strategi 2015*. Hämtad 2013-04-21, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/vision-och-strategier>
- Högskolan Väst. (2013 i). *Vision Högskolan Väst 2012 - 2015*. Hämtad 2013-04-21, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/vision-och-strategier>
- Högskolan Väst. (2013 j). *Kunskapstriangeln vid Högskolan Väst*. Hämtad 2013-04-21, från <http://www.hv.se/Media/Get/9307/Kunskapstriangeln20vid20Hc3b6gskolan20Vc3a4st202.0?searchstatisticsId=20269>
- Högskolan Väst. (2013 k). *Ledningsfilosofi*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/Media/Get/9301/Ledningsfilosofi20fc3b6r20Hc3b6gskolan20Vc3a4st?searchstatisticsId=21045>

Högskolan Väst. (2013 l). *Kvalitetsprogram – Program för kvalitetsarbete på Högskolan Väst*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/Media/Get/12223/Program20fc3b6r20kvalitetsarbetet20vid20Hc3b6gs20kolan20Vc3a4st>

Högskolan Väst. (2013 m). *Arbetsintegrerat lärande – Sökresultat*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.hv.se/sv/sok?q=arbetsintegrerat+1%C3%A4rande>

Högskolan Väst. (2013, n). *Rektor har ordet – Arkiv*. Hämtad 2013-04-20 från <http://www.anstalld.hv.se/sv/rektor-har-ordet/rektor-har-ordet-arkiv>

Habermas, J. (1971). Knowledge and human interest: a general perspective. (Trans. J.J. Shapiro). Boston. Beacon Press. I *Knowledge and Human Interest* p.p. 301-17. (1971). Tillgänglig på länk: http://www.wlu.ca/documents/25372/Habermas,_%5C_KHI%5C_.pdf

Habermas, J. (1984). The theory of communicative action (Vol. 1, Trans. T McCarthy). Boston. MA: Beacon Press. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Hacking, I. (1999). Language. Truth and Reason. I M. Hollis och S. Lukes (red). *Rationality and Relativism*. Oxford. Basil Blackwell.

Kajonius, P. (2012). *Kritiskt tänkande och högskolans kritiska uppdrag*. Konferensbidrag. NU2012: Gränslöst lärande 17-19 okt 2012 /view/121. Tillgänglig på länk: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hv:diva-4824>

Karlsson, J., Ch. (2011). Arbete, passion, exploatering. I Gillberg, G., Bergqvist, T., & Ivarsson, L. (Red.) (2011). *Arbete: passion och exploatering*. Växjö: Linnéuniversitetet & författare.

Karlsson, J., Ch. (2013). *Begreppet arbete. Definitioner, ideologier och sociala former*. Lund: Studentlitteratur.

Lagrosen, S., Lund Snis U., & Nehls, E. (Red.). (2010). Lärande i och för det nya arbetslivet – vad är det? I Lagrosen, S. & Lund Snis U., & Nehls, E. (red.) (2010). *Lärande i och för det nya arbetslivet*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (1996). Vardagslärande och vuxenstudier. I Ellström, P-E., Gustavsson, B., & Larsson, S. (Red.) (1996). *Livslångt lärande*. Lund: Studentlitteratur

McNamara, J. (2011). *The challenge of assessing professional competence in work-integrated learning*. Assessment and evaluation in higher education, 2011, p 1-15 [Peer Reviewed Journal] Tillgänglig på länk:

<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02602938.2011.618878#preview>

Miller, J., P., & Seller, W. (1990). Curriculum perspectives and practice. Mississauga, ON: Copp Clark Pitman. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Motion 2002/03:Ub488. *Forskning och utbildning i Väst-Sverige*. Hämtad 2013-04-20, från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Forskning-och-utbildning-i-Vas_GQ02Ub488/?text=true

Mården, B. (2002). *Pragmatism som ett sätt att förstå arbetsintegrerat lärande*. Forskningsrapport 2002:04, Trollhättan: Högskolan Trollhättan-Uddevalla.

Mårdén, B. (2007). *Arbetsintegrerat lärande – bilder och motbilder*. Elektronisk rapportserie för arbetsintegrerat lärande 2007:02. Trollhättan: Högskolan i Trollhättan. Tillgänglig på länk: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hv:diva-28>

Mårdén, B., & Theliander, J. (2004). Perspektiv på lärande i utbildning och arbetsliv. I Theliander, J. & Grunden, K., & Mårdén, B & Thång, P-O. (Red.) (2004). *Arbetsintegrerat lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin [NE]. (2013). Hämtad 2013-04-21, från <https://www.ne.se/sok?q=rationalitet>

Nehls, E. (2010). Epistemologi för ett arbetsintegrerat lärande. I Lagrosen, S., & Lund Snis U., & Nehls, E. (Red.) (2010). *Lärande i och för det nya arbetslivet*. Lund: Studentlitteratur.

Nielsen, K. & Kvale, S. (2000). *Mästarlära: Lärande som social praxis*. Lund: Studentlitteratur.

Nyberg, M. (2001). *kapitalet.se* Stockholm: Ordfront.

Olsson, G. (2010). Arbetsintegration i högskolestudier och lärandeintegration i arbetslivet. I Theliander, J. & Grunden, K., & Mårdén, B & Thång, P-O. (Red.) (2004). *Arbetsintegrerat lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Patrick, C-j., Peach, D., & Pocknee, C., (2009). A National Scoping Study. *The WIL report*. Tillgänglig på: <http://www.olt.gov.au/project-work-integrated-learning-wil-griffith-2007>

Potter, J. (1996). *Representing reality. Discourse, Rethoric and Social Construction*. American Journal of Semiotics, March 2001, Bodwell, M. B. Vol.17(1), pp.273-275 [Peer Reviewed Journal]

Regeringen. (2007). *Bolognaprocessen*. Hämtad 2013-04-20, från <http://www.regeringen.se/sb/d/9267/a/84318>

Ricks, F., van Gyn, G., Branton, G., Cut, J., Loken, M., & Ney, T. (1990). Theory and research in cooperative education: practice implication. *Journal of Cooperative Education*, 27(1), 7-20.

- Rolf, B., Ekstedt, E., & Barnett, R. (1993). *Kvalitet och kunskapsprocess i högre utbildning*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Rubensson, K. (1996). Livslångt lärande: Mellan utopi och ekonomi. I Ellström, P-E., Gustavsson, B., & Larsson, S. (Red.). (1996). *Livslångt lärande*. Lund: Studentlitteratur
- SFS 1992:1438. *Högskolelag*. Stockholm. Utbildningsdepartementet. Hämtad 2013-04-21, från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434/
- Seligman, M., E., P., *Building resilience*. Harvard business review, 2011, Vol. 89(4). Pp.100-6,138 [Peer Reviewed Journal]
- Sovilla, S. E., & Varty, J. W. (2011). Cooperative and Work-Integrated Education in the US, Past and Present: Some Lessons Learned. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.
- Skorstad, E. J., & Ramsdal, H. (Eds.) (2009). *Flexible organizations and The New Working Life*. A European Perspective. Aldershot: Ashgate, 2009 . xv + 272 pp. Grossi, V. Discourse & Society, 2010, Vol.22(1), pp.106-107 [Peer Reviewed Journal] Tillgänglig på länk: <http://site.ebrary.com.ezproxy.server.hv.se/lib/vast/docDetail.action?docID=10281377>
- Smith, M., Brooks, S., Lichtenberg, A., McIlveen, P., Torjul, P., & Tyler, J. (2009). *Career development learning. Maximising the contribution of work-integrated learning to student experience*. Final Project Report. Canberra: Australian Learning and Teaching Council.
- Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sunnermark, F. (2010). Arbetsintegrerat lärande och tvärvetenskap. I Theliander, J. & Grunden, K., & Mårdén, B., & Thång, P-O (Red.) (2004). *Arbetsintegrerat lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Theliander, J., Grundén, K., Mårdén, B., & Thång, P-O. (Red.) (2004). *Arbetsintegrerat lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- The University of Queensland, Australia. *Work integrates learning for class graduates*. Hämtad 2014-01-23, från: <http://www.uq.edu.au/sjc/work-integrated-learning-for-world-class-graduates>
- Thurén, T. (2008). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Andra upplagan. Stockholm: Liber.
- Thång, P-O. (2004). Om arbetsintegrerat lärande. I Theliander, J. & Grunden, K., & Mårdén, B., & Thång, P-O (Red.) (2004). *Arbetsintegrerat lärande*. Lund: Studentlitteratur.

University of Massachussets. (2014). *Contextualized Curriculum for Workplace Education. An Introductory Guide*. Hämtad 2014-01-24, från http://www.umass.edu/roundtable/projects/Integrated%20curr_guide%20p1.pdf

University of Toronto. (2014). *Internships, practicum and Co-ops*. Hämtad 2014-01-24, från <http://www.careers.utoronto.ca/content/work-integrated-learning>

Umeå universitet. (2014). *Umeåstudenter imponerade på Co-op-företag*. Hämtad 2014-01-21, från <http://www.umu.se/forskning/forskningsnyheter/nyhetsvisning/umeastudenter-imponerade-pa-co-op-foretag.cid208456>

van Gyn, G., & Grove-White, E., (2011). Theories of learning in Education. I Coll, R.K. & Zegwaard K.E. (Eds.). (2011). *International handbook for cooperative and work-integrated education*. Second Edition. International Perspective of Theory, Research and Practice. Hamilton. New Zealand: Waikato print. University of Waikato.

Vuxenutbildning i samverkan. (2012). *Framtidens vuxenutbildning*. Hämtad 2013-04-21, från http://www.visnet.se/wp-content/uploads/2011/11/framtidens_vuxenutb.pdf

WACE, Advancing Cooperative & Work-Integreted Education. *National Associations*. Hämtad 2013-04-21, från: <http://www.waceinc.org/associations.html>

Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1989). *Förändring – att ställa och lösa problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Wilson, J. W. (1988). Research in cooperative education. *Journal of Cooperative Education*, 24(2-3), 77-89.